

№ 213 (20726) 2014-рэ илъэс ГЪУБДЖ ШЭКІОГЪУМ и 11

> кыхэтыутыгьэхэр ыкіи нэмыкі къэбархэр тисайт ижьутьотэцтых WWW.ADYGVOICE.RU

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

МЭФЭКІЫМ ФЭГЪЭХЬЫГЪЭ ЗЭІУКІЭГЪУХЭР

Урысые Федерацием хэгьэгу коц Гофхэмкіэ икъулыкъушІэхэм я Мафэ фэгьэхыгьэу спорт зэнэкьокьухэр Мыекъуапэ ипчэгу шъхьаІзу В. Лениным ыцІэкІэ щытым тыгъуасэ щызэхащагъэх.

КІапсэр зэпэкъудыигъэнымкІэ, килограмм 24-рэ къэзыщэчырэ гирыр анахыыбэрэ ІэтыгъэнымкІэ, Калашниковым иавтомат зэпкъырыхыгъэнымкІэ ыкІи угьоижьыгьэнымкІэ якъулайныгъи, яІэпэІэсэныгъи къагъэлъэгъуагъ.

Хьылъэр гьогогьу 90-рэ къы-Іэти, Руслан Сафарталиевым апэрэ чІыпІэр къыдихыгъ. Автоматым изэхэхын фэгъэхьыгъэ зэнэкъокъум Владимир Пиль ащытекІуагь. КІапсэм изэпэкъудыин гъэшІэгъон дэдэу кІуагъэ. Батырхэм ябатырыжьхэм кІуачІэри, къулайныгъэри зэдиштэу агъэфедагъ. Финалым хэфагъэхэр гъэшІэгъонэу зэнэкъокъугъэх, зыхьыщтыр къэшІэгъуаеу щытыгъ. ОМОН-СОБР-м текІоныгьэр къыдихыгь, ащ икомандэ апэрэ чыпіэр фагьэшьошагъ.

Рэхьатныгъэм икъэухъумэн, гьогухэм шапхъэхэр ащамыукъонхэм апылъ къулыкъушІэхэм хагьэунэфыкІырэ чІыпІэхэр къыдахыгъэх.

Адыгэ Республикэм хэгъэгу кіоці іофхэмкіэ иминистрэ игуадзэу, полицием иполковникэу Александр Леваковыр зэнэкъокъум чанэу хэлэжьагъэмэ афэгушІуагъ. Къулыкъур дэгъоу ахьыным фэш физкультурэмрэ спортымрэ ямэхьанэ зыкъызэриІэтырэр къыхигъэщыгъ. ХагъэунэфыкІырэ чІыпІэхэр къыдэзыхыгъэмэ щытхъу тхылъхэр, кубокхэр, медальхэр аритыжьыгъэх.

ЕМТІЫЛЪ Нурбый. Сурэтыр зэнэкъокъум къыщытырахыгъ.

Тигъэзетеджэ лъапІэхэр!

2015-рэ илъэсым иапэрэ илъэсныкъо кlэтхэгъу уахътэр макlo. Урысыем и Почтэ икъутамэу АР-м щыІэм къыгъэуцугъэ кІэтхапкІэхэр шъугу къэтэгъэкІыжьых:

52161-рэ индекс зиlэмкlэ — **сомэ 892-рэ чапыч 62-рэ** (гъэзетыр тхьамафэм тфэ къыдэкІы).

B2161-рэ индекс зијэмкјэ — **сомэ 884-рэ чапыч 92-рэ.**

52162-рэ индекс зијэмкјэ — **сомэ 874-рэ чапыч 50-рэ.**

14289-рэ индекс зијэмкјэ — сомэ 260-рэ чапыч 46-рэ (гъэзетыр тхьамафэм зэ, бэрэскэшхо мафэм, телепрограммэр игъусэу къыдэкlы).

Мыекъуапэ дэт организациехэм экземпляр 15-м къыщымыкізу къыратхыкіымэ, зы экземплярым ыосэщтыр сомэ 200. Ащ редакцием кleгъатхэх ыкlu афещэжьы.

«Адыгея-Интерсвязь» зыфиюрэ организацием икиоскхэу Мыекъуапэ дэтхэм ильэсныкъо кlэтхапкlэу яlагъэр — **соми 150-р** — къэнэжьы. Гъэзетыр къызщыратхыкlырэ киоскым ежь-ежьырэу чlахыжьы. Гъэзетэу «Адыгэ макъэм» иредакцие дэжь щыт киоскми соми 150-кіэ тигьэзет шъущыкіэтхэн шъульэкіыщт.

> Ныбджэгъу лъапіэхэр! Шъукіатх лъэпкъ гъэзетым.

> > Редакциер

НЕПЭ КЪЫХЭТЫУТЫХЭРЭМ АЩЫЩХЭР:

Я 3-рэ нэкіубгъор

Автомобилым изефэнкІэ фитыныгъэ КЪЯЗЫТЫРЭ ТХЫЛЪЫМ ИКЪЫДЭХЫН зэхъокіыныгъэхэр фэхъугъэх.

Я 5-рэ нэкіубгъор

Пчыхьаліыкьое псэупіэ коим ипащэу Пчыхьаліыкьо Нурдин фэгьэхьыгь.

Я 8-рэ нэкіубгъор

Я VI-рэ Дунэе-фестиваль-зэнэкъокъоу «Адыгеим ижьогьожьыехэр».

«Социальнэ таксим» ишіуагъэ къэкіощт

Общественнэ движениеу «Народный фронт» зыфигорэм и Адыгэ шьольыр къутамэ «Доступность недоступной среды» зыфиlорэ Іэнэ хъурае мы мафэхэм зэхищагъ.

Ащ хэлэжьагьэх Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэ игуадзэу Наталья Широковар, Іофшіэнымкіэ ыкіи социальнэ хэхъоныгъэмкІэ иминистрэу Осмэн Альберт, общественнэ организациеу сэкъатныгъэ зи-Іэхэм (курэжъыем исхэм) ясоюз ипащэу Ольга Карапетян, нэмыкІхэри. Сэкъатныгъэ зиІэхэр республикэм иурамхэм ащызекІонхэмкІэ, общественнэ транспортым итІысхьанхэмкІэ къин зэралъэгъурэр ары къэзэрэугъоигъэхэр зытегущы агъэхэр. Общественнэ движениеу «Народный фронт» зыфиlорэм уплъэк|унэу зэхищагъэхэм къызэрагьэлъэгьуагьэмкІэ, сэкъатныгъэ зиІэ цІыфхэр рэхьатэу щызекІонхэ зыщалъэкІыщт гьогухэр икъу фэдизэу зэрэзэтемыгъэпсыхьагъэхэр, ахэм апае хэхыгъэ общественнэ транспорт зэрэщымыІэр къыхагъэщыгъ. «Социальнэ такси» зыфиюрэр зэхащэмэ, мы ціыф купхэм язекІон къызэрафэпсынкІэщтыр ахэм хагьэунэфыкІыгъ.

Цыфэу сэкъатныгъэ зиlэхэм зи амышІэу унэм исынхэр къин къащэхъу, — elo Ольга Карапетян. — Ахэр Іоф ашІэным, яшІуагъэ къагъэкІоным кІэхъопсых. Іофшіапіэ къагъоты нахь мышіэми, ащ зэрекіоліэщтхэ шіыкіэр къин мэхъу. Такси пчэдыжьми, пчыхьэми укъеджэным гумэкІыгьуабэ къызыдехьы. Курэжъыер зэрымыфэрэ автомобильхэр бэу къахэкІых. Ахэм уахътэу ахьырэри, ахъщэу атекІуадэрэри макІэп. Общественнэ транспорткІэ узекІоным гумэкІыгьоу къыпыкІырэри джащ фэд. Ахэм курэжъыер адэпхьыеным пае ІэпыІэгъу къыпфэхъунхэ фае, тэр-тэрэу титІысхьаным тегьэпсыхьагьэу маршруткэ Мыекъуапэ щызекІорэп.

Сэкъатныгъэ зиІэ цІыфхэр поликлиникэхэм, зыгъэпсэфыпІэхэм анэсынхэмкІэ «Социальнэ таксим» ишІогьэшхо къызярыкІыщтыр зэхахьэм къыщыхагъэщыгъ. Щынэгъончъэу зекІонхэм ар фэІорышІэщт. Ащ нэмыкІэу, ахъщэу такси зэфэшъхьафхэм апыкІуадэрэм ар анахь мэкіэнэу агъэунэфыгъ. Нэмык шъолъырхэм мыщ фэдэ зэращыІэр Ольга Карапетян къыІуагъ. ГущыІэм пае, Москва ащ сыхьатрэ узыщискіэ, сомэ 210-рэ ыпкіэу ептыщтыр, Краснодар — сомэ 11 километрэ пэпчъ.

іэнэ хъураем къызэрэщаІуагъэмкіэ, мэзэ заулэкіэ сэкъатныгъэ зиІэ цІыфхэр арызекІонхэм тегъэпсыхьэгъэ троллейбуситІу Мыекъуапэ къэсынэу щыт. Мы гумэкІыгьоу къэуцугьэр дэгьэзыжьыгьэнымкіэ ахэм яшІуагъэ къэкІоным зэрэщыгугыхэрэр кыхагышыгы.

— Мыщ фэдэу къэуцурэ гумэкІыгьохэр зэхэтфынхэм пае нахьыбэрэ тызэрэугьоин фаеу сэлъытэ, - ею Наталья Широковам. — БлэкІыгьэ ильэсхэм ялъытыгъэмэ, нахышІум ылъэныкъокІэ зызэрэдгьэзагьэр къыхэгъэщыгъэн фае. Илъэс заулэкІэ тызэкІэІэбэжьмэ, пандусхэм яшІын тырыгущыІэщтыгь, джы ахэм атемыгьэпсыхьагьэу къэнагъэр мэкІэ дэд.

«Социальнэ таксим» фэгъэхьыгъэу нахь куоу егупшысэнхэу Наталья Широковам къекІолІагъэхэр къыгъэгугъагъэх. Ащ фэгъэхьыгъэу Іэнэ хъураем къыщызэрэугьоигьэхэр гупшысэу яІэхэмкІэ зэдэгощагьэх.

ГЪОНЭЖЬЫКЪО Сэтэнай.__

ШІуагъэ къэзытыщт Іофтхьабз

Адыгеим ипредприниматель ныбжык Іэхэм яфорумэу «Разум» зыфиlорэр Мыекьопэ къэралыгьо технологическэ университетым тыгъуасэ къыщызэ/уахыгъ.

ЗэхэщакІохэм мурадэу яІэр предпринимательствэм Адыгэ Республикэм зыщегъэушъомбгъугъэныр ыкІи хэхъоныгъэхэр егъэшІыгъэнхэр, бизнесыр ыкІи ежь яунэе Іоф агъэпсынымкіэ шіыкіакіэу щыіэхэм ныбжыкІэхэр ащыгьэгьозэгьэнхэр, ащкІэ гумэкІыгьоу къэуцухэрэр зэгъэшІэгъэнхэр ыкІи ныбжык Іэхэр предпринимательствэм хэщэгьэнхэр арых.

Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетым социальнэ предпринимательствэмкіэ иеджэпіэ гупчэ ипащэу, мы Іофтхьабзэм изэхэщакІоу Светлана Новиковам

къызэриІуагъэмкІэ, форумым пшъэрылъ шъхьа!эу и!эр предпринимательхэмрэ мы Іофым ыуж ихьэ зышІоигьо студентхэмрэ зэlугьэкlэгьэнхэр, ягупшысэхэмкІэ ыкІи ІофшІэкІэ амалэу аlэкlэлъымкlэ зэдэгощэнхэр арых. Бизнесым пыхьэ зышіоигьо студентхэм мы лъэныкъомкІэ хэукъоныгъэхэр амышІынхэмкІэ, предпринимательхэр ІэпыІэгъушІу къафэхъунхэмкІэ практикэм мэхьанэшхо иІ. Ащ къыхэкІэу Іофтхьабзэм къырагъэблэгъагъэх тиреспубликэ иинфраструктурэ хэхъоныгъэхэр езыгъэшІырэ компаниехэу «Свежее ре-

шение», «Гарант» зыфиlохэрэр. Іофтхьабзэм хэлэжьагъэх Адыгэ Республикэм зекІонымрэ зыгъэпсэфыпіэхэмрэкіэ и Комитет итхьаматэу Къэлэшъэо Инвер, коммерцием емыпхыгъэ «АР-м ибизнес ІэпыІэгъу фэхъугъэнымкІэ и Ассоциацие» зыфиlорэм игъэцэкІэкІо директорэу НатІэкъо Мурат, хьакъулахь къулыкъухэм, страховой компаниехэм яліыкіо-

Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетым шІэныгьэмкІэ ипроректорэу Татьяна Овсянниковам Іофтхьабзэм къекіоліагъэхэм шіуфэс гущыІэхэмкІэ закъыфигъэзагъ. Ащ къызэриІуагъэмкІэ, шІуагъэ къэзытырэ Іофтхьабзэхэу университетым щызэхащэхэрэм мы форумыр зэу ащыщ. МыщкІэ пшъэрылъэу яГэр Адыгеим хэхъоныгъэхэр егъэшІыгъэнхэр, экономикэм зыкъегъэІэтыгъэныр ары. Мы Іофтхьабзэри ащ зэрэфэlорышlэщтым щэч хэ-

Проектэу «Разум» зыфиlорэм лъэтегъэуцо фашіыгъ ыкіи мы форумым хахьэу Іофтхьабзэу щыІэщтхэм зэхахьэм къекІоліагьэхэр нэіуасэ фашіыгьэх. ЗэхэщакІохэм къызэраІуагъэмкіэ, форумыр шэкіогъум и 15-м нэс кІощт. Бизнес сообществэм иведущэ специалистхэм егъэджэн курсхэр зэхащэщтых, ныбжьыкІэхэр предпринимательствэм ишъэфхэм ащагъэгъозэщтых.

КІАРЭ Фатим.

Нэбгырищым дэгъоу зыкъагъэлъэгъуагъ

Урысые зэнэкъокъоу «Виват, офицеры!» зыфиюрэм ия IV-рэ шъольыр едзыгьо бзэджашІэхэм пшъэдэкІыжь ягъэхьыгъэнымкІэ федеральнэ къулыкъум и ГъэІорышІапІэу Адыгэ Республикэм щыІэм щырагьэжьагь.

Адыгеим иуголовнэ-лъыхъон рыныгъэу яlэмкlэ къулыкъушlэсистемэ икъулыкъушіэ анахь дэгъум икъыхэхынкІэ зэнэкъокъум нэбгыри 9 хэлажьэ. Ахэр ГъэІорышІапІэм икъутамэхэм ащыкІогьэ зэнэкъокъухэм текІоныгьэ къащыдэзыхыгьэхэр арых.

Мэфитіум къыкіоці ясэнэхьаткІэ ыкІи физическэ ухьазыхэм заушэтыжьыгь, къызэдэчъагъэх, бгыкъум зыдащэягъ.

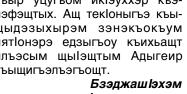
ЯтІонэрэ мафэм къулыкъушІэхэр щэрыонымкІэ зэнэкъокъугъэх ыкІи ясэнэхьаткІэ шІэныгъэу аlэкlэлъхэр тест шlыкlэмкlэ ауплъэкІугъэх.

Мэфитіурэ кіогъэ зэнэкъо-

къум анахь дэгьоу зыкъыщызыгъэлъэгьогъэ къулыкъушІэ нэбгырищыр къэнэфагъ. Ахэр капитанэу Егор Туз, лейтенантэу Уджыхъу Аслъанбый ыкІи старшэ лейтенантэу Артур Мустафиныр арых.

ШэкІогъу мазэм щыІэщт творческэ зэнэкъокъум ыуж шъолъыр уцугъом икlэуххэр къэнэфэщтых. Ащ текІоныгъэ къыщыдэзыхырэм зэнэкъокъум иятІонэрэ едзыгьоу къихьащт илъэсым щыІэщтым Адыгеир къыщигъэлъэгъощт.

пшъэдэкІыжь ягъэхьыгъэнымкіэ федеральнэ къулыкъум и Гъэюрышіапіэу Адыгэ Республикэм щы Іэм ипресс-къулыкъу.

уцор адыгэ унагъо къихъухьагъэу, щапlугъэу, ау Хэгъэгу зэошхом ыпкъ къикlыкlэ Іэкlыб къэралхэм ащыпсэунэу хъугъэу, еджэгъэ-гъэсагъэу, шІэныгъэшхо зыкъолъыгъэ Трахъу Рэ-

Трахъу ліакъом щыщхэр, ичіыпіэгъу-икъоджэгъухэр, егъэджэн-пlуныгъэм иlофышlэхэр, лъэпкъ тарихъыр зышІогъэшІэгъонхэр ыкІи тхылъеджэ чанхэр, лъэтегъэуцом шъухэлэ-

Мыекъуапэ я 3-рэ чІыпІэр ыІыгъ

Интернет-проектэу «Урысыем икъал — лъэпкъым ишlошl» зыфиюрэм сайт къыфызэlуахыгъ. Анахь дахэу, зэтегъэпсыхьагъэу ылъытэрэ ыкlи шlу ылъэгъурэ къалэм ыцlэ хэти ащ къыщыриІон ылъэкІыщт. Адыгэ Республикэм икъэлэ шъхьаlэу Мыекъуапэ мэзэ заулэ хъугъэу ящэнэрэ чІыпІэр ыІыгь. Ащ ыпэ итхэр Хабаровскэрэ Уфарэ.

Телепроектым пшъэрыльэу зыфилъэгъужьыгъэр къэралыгъом арагъэлъэгъунэу, цІыфыбэ якъалэхэм къаращэлІэнэу ары. Ащ зекіонымкіэ ишіуагьэ къэкіощт, зыгьэпсэфакіо къытфакІохэрэм япчьагьэ хигьэхьощт. Зэфэхьысыжьхэр тыгьэгьазэм и 30-м ашІыщтых, ащ нэс Мыекъуапэ ыцІэ зэлъягъэшІэгъэным зымакъэ фэзыты зышІоигъохэр Интернет-сайтым ихьанхэ алъэкІышт.

(Тикорр.).

ЗЕКІОНЫР

Зэнэкъокъухэр афызэхащэ

Адыгэ Республикэм икъэралыгъо программэу «ЗекІоным зегъэушъомбгъугъэным пае» зыфигорэр мы лъэныкъомкіэ 2014 — 2018-рэ илъэсхэм агьэцэкІэщт Іофыгьохэм афэгьэхьыгъ. Ащ къыдилъытэу, республикэ зэнэкъокъоу «Адыгеир зекІоным иналмэс-налкъут» зыцІэр республикэм щызэхащагь, ар шэкlогъум и 5-м къыщегъэжьагьэу тыгьэгьазэм и 6-м нэс рекіокіыщт.

Адыгэ Республикэм зекІонымкІэ ыкІи зыгъэпсэфыпІэхэмкІэ и Комитет ипащэу Къэлэшъэо Инвер къызэриюрэмкіэ, ащ фэдэ зэнэкъокъухэр республикэм зыщызэхащэхэрэр мыгъэ илъэсих мэхъу. Аужырэр зыфэгъэхьыгъэр туроператорхэу е предпринимательхэу зекІоным Адыгеим зыщезыгъэушъомбгъухэрэм ащыщэу нахь дэгъоу Іоф зышІэхэрэм

зытетыщтыр зекІон Іофхэр уахътэм диштэу зэхащэхэмэ, зыгъэпсэфыпІэхэр кІэу къызэlуахыхэмэ ыкlи цlыфхэр зы чІыпІэм имысхэу яуахътэ агъэкіонымкіэ Іэпыіэгъу афэхъухэмэ зэрагьэшІэныр ары. Аужырэ илъэсхэм Адыгеим щыпсэухэрэм ыкІи къакІохэрэм рафтингыр, каньонхэр, кІэпсэ паркыр ашІогьэшІэгьоных. Ахэм яшІуагъэкІэ зыгъэпсэфакІохэр къызщыуцухэрэ чІыпІэ пчъагъэу тиІэм хэхъуагъ, мини 4,5-рэ икІи мини 5,2-м ар нэсыгъ. Тызхэт лъэхъаным Адыгеим хьакІэщхэм яшІын щылъагъэкІуатэ, жъэу тиІагьэхэри агьэкІэжьых.

Республикэ зэнэкъокъум хэлажьэхэрэм ятхылъхэр тыгьэгъазэм и 1-м нэс зекІонымкІэ Комитетым къыратынхэ алъэ-

(Тикорр.).

ШЪУКЪЕТЭГЪЭБЛАГЪЭ!

Тарихъ шІэныгъэлэжьэу ЕмтІылъ Разыет зиавторэу, ащ зэхигъэуцогъэ тхылъэу «Избранные труды и документы. Трахо Рамазан» зыфиюрэм илъэтегь эуцоу шэкюгъум и 14-м, 2014-рэ илъэсым мафэм сыхьатыр 2-м къуаджэу Щынджые игурыт еджапіэ щыіэщтым шъукъетэгъэблагъэ.

Мы Іофтхьэбзэ иным Адыгеим итарихълэжьхэр, бзэшІэныгъэлэжьхэр, этнографхэр, культурэ ІофышІэхэр хэлэжьэщтых. Лъэтегьэмэзанэ Хьаджымосэ ыкъом ищыІэныгьэ ыкІи итворчествэ афэгъэхьыгъэщт.

жьэнэу тыкъышъожэ, шъукъетэгъэблагъэ.

Лъэтегъэуцомкіэ зэхэщэкіо комитетыр.

Уахътэм къыгъэлъэгъощт

УФ-м и Правительствэ иунашъокІэ автомобилыр зэрафэнымкіэ фитыныгъэ къязытырэ тхылъым икъыдэхынкіэ шапхъэу щыіэхэм зэхъокіыныгъэхэр афашіыгъэх. Шэкіогъум и 5-м къыщегъэжьагъэу ащ кіуачіэ иіэ хъугъэ.

кІэр шыгъэзыегъэныр ары. ГущыІэм пае, водитель удостоверениер къыдэпхынымкІэ джы шюкі имыі э ащ тегьэпсыхьэгьэ нэ зефэным ифитыныгьэ ціыеджапІэм ущеджэн фае. Орорэу зыбгъэхьазырыныр шапхъэхэм адиштэжьырэп. Ащ дакіоу, ушэтынхэр зэракіуштхэм, икъулыкъушіэхэм щэіагъэ яіэфэ ар зытыштхэм, чІыпІэу зыщызэхащэщтхэм, нэмык лъэныкъохэми гъэлъэшыгъэ шыкІэм тетэу къякІолІэщтых.

ЕджапІэм зэрэщеджэгьэ тхылъыр ціыфым Іэкіэмылъэу джы къэралыгъо автоинспекцием икъулыкъушІэхэм ушэтынхэр гьэхэм ащыщ шэкІогъум и 5-м рагъэтыщтхэп. ТапэкІэ рулым кіэрытіысхьэ зышіоигъохэм едзыгъуищэу зэтеутыгъэ зы ушэтын атыщтыгъэ. Джы зэрэхъу- ем иподразделениеу ежь зыгъэмкіэ, лъэныкъо пэпчъ, мэфэ фаем ушэтынхэр щитынхэ зэ--еалы дехнытешу уель еалыхех тыщтых. Арэущтэу зыкlашlыгъэм ушъхьагъу имыlэу щытэп. Маши- ныгъэхэм я Кодекс гъэтэрэзынэр зэрифэнымкІэ икъоу шІэ- жьынэу фашІыгьэхэм шэкІогьум ныгъэрэ ІэпэІэсэныгъэрэ зэзымыгъэгъотыгъэ водителым къэ- хъокІыныгъэм къызэрэщиІорэмралыгьо автоинспекцием ушэ- кlэ, хэбзэукъоныгъэ зезыхьэтынхэр гьогогьу пчъагьэрэ щы- гьэ цІыфэу къагьэуцугьэр агьэрагъэтыжыштыгъэ. Апэрэ ты- пщынэн зыхъукІэ, шыхьатхэр гъом ушэтынхэм апхырыкІы- ищыкІэгьэжьыщтхэп, ащ ычІыпІэ щтыгъэхэм япчъагъэ мэкІэ дэ- джы видеокамерэр агъэфедэщт. дагъ, ащ къыхэкІэу ушэтын- Сыда пІомэ шъолъыр ыкІи автохэр зытынэу чэзыум хэтхэм мобиль гьогу пэпчъ ащ фэдэ

Анахь шъхьајэу мы Іофы- зыкіэхъущтыгъэр апэрэ тыгьомкіэ щытыр «экстернэ» шіы- гьом пхырымыкіыгьэхэм икіэрыкі э ак і ужьын зэрэфэягъэр ары.

> ЫпэкІэ зэрэщытыгьэу, машифым къызэрэдихырэм пае къэралыгъо пошлинэр ытыщтыгъэ. Ащ къыхэкІэу, автоинспекцием ыпкІэ хэмыльэу ушэтынхэр пчъагъэрэ а зы нэбгырэ дэдэм рагъэтыжьыщтыгъэх. Джы едзыгъуищыкІэ зэтеутыгъэу ушэтын пэпчъ къэралыгъо пошлинэр рагъэтыщт.

> Джащ фэдэу кІэу къыхэхьакъыщегъэжьагъэу чІыпІэу цІыфыр зыдэтхагъэм емылъытыгьэу, къэралыгьо автоинспекцирилъэкІыщтыр.

Административнэ хэбзэукъои 15-м кІуачІэ яІэ хъущт. Зэренэу ахахъощтыгъэ. Арэущтэу шыхьатхэр къащыгъотыгъуай.

Инспекцием икъулыкъушІэхэм томобильхэм яводительхэр зэяІоф ащ къыгъэхьылъэщтыгъэ. ГущыІэм пае, къэралыгъо автоинспекцием икъулыкъушІэ Краснодар краим щыпсэурэ водителыр ешъуагъэу къыгъэуцугъ. ХабзэмкІэ, водителыр алкотестерым ригъэпщэн фае шыхьатхэр иІэхэу. Ау шыхьатхэр сыхьат, сыхьатитІум къакІоцІ щымыІэхэу, яжэнхэу мэхъу. Ащ нэмыкІэу шъон пытэу лъым хэтыр врачым къыгъэнэфэным пае ащи шыхьат ищыкІагь. Ахэр щымыІэхэмэ, сыда къулыкъушІэм ышІэн фаер? Аш къыхэкІэу джы видеотехыгъэр къызыфагъэфедэн алъэкІынэу унашъо ашІыгъ.

къэдгъэкІыжьын гъэрекІо, шэкІогьум и 5-м къыщегьэжьагьэу, птынхэ фэягьэ. Джы, мы аужы-

гъогурыкІоныр щынэгьончьэу щытынымкІэ хэбзэгъэуцугъэу щы-**Теминиченный режимы** (1944) зэрэфашІыгъэхэр. Ащ къызэриІорэмкІэ, мопедыр ыкІи скутерыр бгъэ орыш энхэм фэш ахэм уафеджагьэу водитель удостоверениер уиІэн фае.

Джы шэкІогъум и 15-м къыщегъэжьагъэу мопедыр, скутерыр зэрафэнымкІэ фитыныгъэ къязытырэ тхылъхэр зиІэхэу, гъогурыкІоным ишапхъэхэр зыукъохэрэр ав-

рагъэпщынэхэрэм фэдэу агъэпщынэщтых.

Мы зэхъокІыныгъэхэм афэгъэхьыгъэу нэбгырэ заулэмэ яшІошІхэм защыдгъэгъуазэмэ тшІоигьоу гущыІэгьу тафэхъугь.

Асхьад, илъэс 30 хъугъэу рулым кіэрыс:

— Водительхэм афэгьэхьыгьэ унашьоу къыдэк ыгъэхэм сырыразэу адесэгъаштэ. Сыда піомэ непэ зэкіэми тыщыгьуаз тигьогухэм къатехъухьэрэ хъугъэ-шІагъэхэм япчъагъэ зэрэбэм, ахэм цІыфыбэ зэрахэкІуадэрэм, анахьэу ныбжьыкІэ-Автотранспорт лъэпкъэу мо- хэр. Тэ тильэхъан водитель педым иводительхэм афэгъэ- удостоверениер къыдэпхыным хьыгьэуи унэшъуакіэ щыі. Шъугу пае уишъыпкъэу уеджэн, ушэтынхэр зэрищык Іагъэм фэдэу

рэ илъэсхэм, нахьыбэхэм ар ахъщэк і эк къызы і эк і агъахьэ хъугъэ. Автошколэхэми шІэныгъэ дэгъу къаратэу сыгугъэрэп. Арышъ, зефэн фитыныгъэхэм якъыдэхынкІэ шапхъэу щы Іэхэр нахь агъэлъэшыхэмэ, ащ ишІуагъэ къэкІонэу сеплъы.

Мурат, <u>илъэс 36-рэ ыныбжь:</u>

— Водительхэм удостоверениехэр къыдахынымкІэ атырэ ушэтынхэм апыль шапхьэхэм зэхъокІыныгъэхэр зэрафашІырэр. а шІыкІэхэр зэрагьэльэшырэр дэгъу. Ау сэ сыгу римыхьырэр къэралыгъо пошлинэм пыль ахъщэр джы ушэтын пэпчь шэгъогогъо птынэу зэрашІыгъэр ары. Ар сэ сшъхьэкІэ сшІотэрэзэп. Мыщ дэжьым къэралыгъом ежь ифедэ къыхигъэк Іэу ары сызэрепльырэр. ЕджапІэхэр пштэмэ, ахэм яюфшіэн нахь агъэлъэшын, шапхъэу щы Іэхэм адимыштэу мэзекІохэмэ, ахэм пшъэдэкІыжь ахьын фае.

Марыет, илъэси 7 хъугъэу <u>автомобилыр</u> зэрефэ:

— Автомобиль транспорт льэпкъхэу мопед, скутер зыфэпощтхэм альэныкьокіэ унашъоу ашІыгъэр игъо шъыпкъэу сэльытэ. Сыда пІомэ нахьыбэу ахэр зыгъэ юрыш юзэрэр ныбжьыкІэ цІыкІухэр арых. Ащ фемыджагъэхэу, гъогурык юным шапхъэу пылъхэри амышІэхэу гьогушхом техьэх, хъугъэ-шlагьэхэм ахафэхэу бэрэ къыхэкІы. Ащ кІэух горэ фэшІыгьэнымкІэ мы зэхъокІыныгъэхэм шІуагъэ къатынэу сэгугъэ.

КІАРЭ Фатим.

🔷 АДЫГЕИМКІЭ АПЭРЭУ

Шэуджэн районым щагъэпсыщт

Электроэнергиеу дгъэфедэрэр къытіэкіэхьэ зэпытын тшІошІызэ тэпсэу. КъэкІощт илъэсхэми ар икъоу тымыгъотыным ищынагъо щыІэгоп, ау ащ фэдэ уахътэ къызэрэсын ылъэкіыщтыр къыдилъытэзэ, тапэкіэ дгъэфедэщт электричествэр къыздырихыщтым джы щегъэжьагъэу хабзэр егъэгумэкіы.

тет ціыф пстэумэ агъэфедэрэ изакъоу пштэми, тыгъэм ыкіуаэлектроэнергием щыщэу про- чІэ сыхьатым квт 1336,34-рэ цент 20-р жыыбгызм, тыгызм кынтын ылызкыщт, джащ фэкъыпыкІырэ фабэм е псым къы- дэу жьыбгъэм ыкІуачІи щыбрагьэты. Тэ тихэгьэгукІи дгьэ- гьэфедэн плъэкІыщт». федэрэ электричествэм энергиякІэхэр къыхахьэхэмэ ишІуа- гъэжьагъэр тызхэт илъэсыр ары. гъэ къызэрэкІощтыр Дмитрий Адыгеири а Іофыгъом хэщагъэ гъатхэр ары. «Электроэнергиер тфимыкъукІэ арэп, ар джыри илъэсыбэрэ дгъэфедэнэу тиl. Ау тыгъэм къытырэ фабэри, жьыбгъэм къыздихьырэ кlyaчІэри къызІэкІэдгъахьэхэу зедгъэсэн фае», — къыхигъэщыгьагь ащ ипсальэ. Нэужым Урысые Федерацием и Правительствэ энергетикакІэр зэтегьэуцогъэнымкІэ ыкІи электростанцие цыкіухэр гьэпсыгьэнхэмкіэ ышІыгъэ унашъор программэу «Энергоэффективность и развитие энергетики» зыфиlорэм Іофыгьо шъхьаІэу хигьэуцуагъ.

ЭнергиякІэ зыщыпшІын плъэкІыщт чІыпІэхэм афэгьэхьыгьэу тыгъэм къытырэ фабэмкІэ Урысые ассоциацием идиректорэу Антон Усачевым къыІогъагъ:

Тызхэт лъэхъаным дунаим «Урысыем и Къыблэ шъолъыр

Мы Іофым изэшІохын зыра-Медведевым къызиІогъагъэр хъугъэ. Адыгэ Республикэм псэолъэшІынымкІэ, транспортымкіэ, коммунальнэ фэіо-фашіэхэмкІэ ыкІи гьогу хъызмэтымкІэ и Министерствэрэ зэфэшІыгъэ Іахьзэхэль обществэу «Ветро-ОГК» зыфиlорэмрэ (ар «Атомэнергомашым» хэхьэ) зэзэгьыныгъэ зэдашІыгъэу щыт.

Москва къикІыгъэ специалистхэм Адыгеим ичІыпІэ зэфэшъхьафхэр къаплъыхьагъэх ыкІи жьэу къыщепщэрэм икъарыу бгъэфедэшъунэу щытмэ зэрагьэшІагьэ. Зэфэхьысыжьэу ашІыгьэхэм къагьэльэгьуагь тиреспубликэ жыыбгъэу къыщепщэрэм электроэнергие къебгъэтын зэрэплъэкІыщтыр.

Анахьэу къыхахыгъэхэр Шэуджэн, Кощхьэблэ ыкІи Джэджэ районхэр ары. ЖьыбгьэкІэ Іоф зышІэщт псэуальэхэм ягьэпсын фэгъэхьыгъэ проектыр къихьащт илъэсым агъэхьазырыщт.

ШІэхэу Адыгэ Республикэмрэ компаниеу «Атомэнергомашымрэ» «жьыбгъэ электропаркеІпвіштемєнах тшеажеледь «мех Адыгеим щызэхащэщт. Электричествэр «къыдагъэкІэу» рагъэжьэщт. Адыгеим ипромышленность хэхъоныгъэхэр егъэшыгьэнхэмкіэ ащ ишіуагьэ къэкІощт, республикэ бюджетым сомэ миллиони 150-рэ фэдиз хьакъулахьэу илъэс къэс къыхэхъощт. Джащ фэдэу жьыбгъэ электростанциехэр зыщагъэуцущт районхэм ябюджетхэми хэхъоныгъэшІухэр афэхъу-

Адыгэ Республикэм псэолъэ- уцущтхэм мыжъо гьогоу якІо- шІыным иапэрэ Іахь къызаухкІэ, коммунальнэ фэlo-фашlэхэмкlэ ыкІи гъогу хъызмэтымкІэ и Министерствэ энергиер къызіэкіэгъэхьэгъэнымкІэ иотдел ипащэу ГутІэ Байзэт жыым ыкlуачіэкіэ Іоф зышіэщт псэуалъэхэм чІыопсымкІэ язэрар къэкІощтмэ, федэ къытфахьыщтмэ теупчІыгъ.

— «Жьыбгьэ паркэу» дгьэпсыщтхэм яшІуагъэ къытэкІыщт, — къытиlуагь ащ. — Апэрэмкlэ. ащ ишІын хэхьащт мылъкур, ар сомэ миллиардиту фэдиз мэхъу, коммерческэ компаниемрэ банкхэмрэ зэхалъхьащт. Тэ тичіыгу щыщ чіыпіэхэр зэрагъэфедэрэм пае тибюджет хьакъулахьхэр къыфатІупщыщтых. Ащ нэмыкІзу нэбгырипшІ ЯтІонэрэмкіэ, лъэгапізу агъэ- гъзуцон адэлажьэх. Псэолъэ-

Іынымкіэ, транспортымкіэ, ліэщтхэр тэ тихъызмэтшіапіэхэу электричествэу къашіыщтым гьогушІыным пылъхэр ары зыгъэпсыщтхэр. Джащ фэд, хьылъэзещэ транспортэу агъэфедэщтымкіи ыпкіэ къаратыщт. Зэрэхъурэмкіэ, тэ электропаркхэм ягъэпсын тыхэмылажьэу, илъэс къэс тибюджетхэм ахъщэ къарыхьащт.

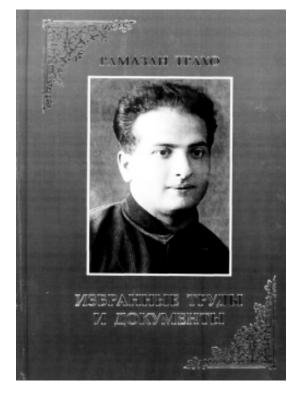
Байзэт къызэрэхигьэщыгьэмкІэ, «жьыбгъэ паркхэр» зыщагъэуцухэрэ районхэм ащатхыштых. Башнэхэр «Атомэнергомашым» къышІыщтых, нэмыкІ псэолъэ инэу ищыкІагьэхэр Европэм е Китаим къаращыщтых. Мы мафэхэм коммерческэ компаниеу «ВетроОГК» зыфиlорэм испециалистхэр чІыпІэу къыхахыгъэхэр гъэнэфэгъэнхэм, «Кубаньэнергом» тхылъхэр гъэфэдизмэ Іофшіапіэ агъотыщт. хьазырынхэм, проектым изэхэ-

ипроцент 30 фэдизыр къатэу рагъэжьэщт. «Жьыбгъэ паркхэр» чыпіэ зэфэшъхьафхэм ащытыщтых, метрэ 500 фэдизкІэ зэпэчыжьэщтых, ау гъэlагъэ пэпчъ зытетыщт лъакъохэр зэрэмыинхэм къыхэкІэу, чІыпІабэ аубытыщтэп. Зэзэгъыныгъэ зэдэзышІыгьэ льэныкъуитІуми анахьэу къыдалъытагъэр башнэхэр мэкъумэщ хъызмэтым зыщыпылъхэ чІыгухэм атырамыгъэфэнхэр ары.

КъэкІорэ илъэсым энергиякІэ Шэуджэн районым къыщашІынэу тыгугьэщт, нэужым жьыбгъэм ыкІуачІэкІэ Іоф зышІэщт электростанциехэр Кощхьэблэ ыкІи Джэджэ районхэм ащагъэуцущтых.

ШЪАУКЪО Аслъангуащ.

О ТХЫЛЪЫКІЭХЭР

Черкес диаспорэм щызэлъа— шіэрэ ліыкіоу, тарихълэ— жьэу, лингвистэу, публицистэу Трахъу Рэмэзанэ къызы— хъугъэр илъэси 100 зэрэхъу— рэм епхыгъэу «Избранные труды и документы Рамазана Трахо» зыфиюрэ тхылъыр Мыекъуапэ къыщыдэкіыгъ.

Ащ иавторыр ыкіи изэхэгьэуцуакіор Адыгэ Республикэм шізныгъэхэмкіз изаслуженнэ Іофышізшхоу, Урысые Федерацием апшъэрэ сэнэхьат гъзсэныгъэмкіз иіофышіз гъзшіуагъзу, тарихъ шізныгъэхэмкіз кандидатзу, гуманитар ушэтынхэмкіз Адыгэ республикзинститутзу Т. Кізращэм ыціз зыхьырэм иіофышізу Емтіылъ Разыет ары.

Тхылъым ІэкІыбым щыпсэунэу хъугъэ Трахъу Рэмэзанэ ихэшыпыкІыгьэ ІофшІагьэхэу анахь мэхьанэ зиІэхэр къыдэхьагъэх: монографиеу «Черкесы» зыфиlоу урысыбзэкlэ ыкІи инджылызыбзэкІэ тхыгьэр, очеркэу «Северный Кавказ как здравница СССР», статьяхэу «Убыхи», «Жертвы **безумия**» зыфиlоу къэралыгьо инищмэ яконференциеу Ялтэ щыкІуагъэм щаштэгъэ унашъохэм афэгъэхьыгъэр, «Черкесская фольклористика» зышъхьэу Трахъу Рэмэзанэрэ Боннскэ университетым ипрофессорэу Иоганн Кноблахрэ зэдыряІэгъэ гущыІэгъур къызщиІотыкІыгъэр (нэмыц текстыр урысыбзэкІэ зэдзэкІыжьыгъэу), библиографическэ очеркэу «Литература о Черкесии и чер кесах» (инджылызыбзэкІэ ыкІи урысыбзэкІэ), ищыІэныгьэ гьогу къызщыютэгьэ очеркэу «Повороты судьбы» зыфиlорэр (авторым зэхигъэуцуагъэр), ахэм анэмыкІхэри.

Тхыгьэ текстхэм ямызакьоу, мы сборникым унэгьо ыкlи тарихь сурэттехыгьэхэр, Трахъу Рэмэзанэ иlофшlэгьугьэхэм, ичlыпlэгьухэм ягукъэкlыжьхэу журналэу «Прометей» къыдэхьагьэхэр, зэlукlэгъухэм ыкlи зэдэгущыlэгъухэм ащыщхэр, ахэм анэмыкlхэри дэтых. Къэlогьэн фаер Трахъу Рэмэзанэ иlофшlагьэхэм ащыщхэр урысыбзэкlэ Мюнхен къызэрэщыдигьэкlыгьэхэр ары.

Тхылъым игущыlапэ ащ иавтор-зэхэгъэуцуакloy Емтlылъ Разыет къызэрэщиloy, сборни-

Илъэпкъ фэтхагъ, аригъэшlагъ

кым къыдэхьагъэхэр зэкіэ урысыбзэкіэ къэтыгъэх.

Тхылъык Іэм уасэ анахь фэозыгъэш Іырэр адыгэхэм ящы акы кызэрык оу ык и упк Ізу къызэрыть эгьогъо закъор арэп. Тхылъым черкес тарихъым ихъугъэ-ш Іэгъэ шъхьа Ізхэр икъу фэдизэу къыщи-

лъэпкъ ліыхъужъэу адыгэм игъогу уращэ ыкіи ышъхьэ къырыкіуагъэу, ыщэчыгъэ тхьамыкіагъор къыпфаіуатэ.

Тхылъым иавторэу ЕмтІылъ Разыет Трахъу Рэмэзанэ ищы- Ізныгъэ ыкіи игъэшіэ гьогу афэгьэхьыгъэ адыгэ ыкіи урыс тхыгъэхэмкіэ тхылъеджэхэр адыгэ пъэпкъым къыхэкіыгъэ гъэсэгьэ-еджэгъэ инэу, икъоджэгъоу, ау Ізкіыб къэралым щыпсэун фаеу хъугъэм идунэететыкіагъэм фегъэнэіуасэх.

Трахъу Рэмэзанэ мэкъуогъум и 5-м, 1914-рэ илъэсым къуаджэу Щынджые къыщыхъугъ. Сэнаущыгъэ ин еджэнымкІэ хэлъыгъ. Москва къокІыпІабзэхэм я Институт щеджагъ. Еджэгъу илъэсхэм зэлъашІэрэ бзэшІэныгъэлэжьэу, «Грамматика кабардинского языка» иавторэу Н. Ф. Яковлевым гу къылъетэ адыгэ кІэлэ хъупхъэм ыкІи къэбэртэе-черкес гущыІалъэм изэхэгъэуцон хегъэлажьэ. Илъэс 20 ыныбжьэу Рэмэзанэ мы еджэпІэшхор къыухыгъ. 1934-рэ илъэ-

сым Адыгэ хэкум къэкlожьи, 1941-рэ илъэсым нэс Адыгэ шlэныгъэ-ушэтэкlо институтым иlофышlагъ, ащ дакlоу Мыекъуапэ игурыт еджапlэхэм урысыбзэкlэ ащыригъэджагъ.

Рэмэзанэ Темыр Кавказым щыпсэурэ ціыф лъэпкъхэм абзэ зэрегъашіэ, лъэплъэ. Ау институтым Іоф зэрэщишіагъэмкіз адыгэ шіэныгъэ-ушэтэкіо институтым документхэр къычіэна-

гъэхэу щытхэп, иныбджэгъухэм, дэгъоу зышІэщтыгъэхэм, иІахьылхэм ар къаушыхьатми.

Хэгъэгу зэошхом илъэхъан, 1941-рэ илъэсым, дзэ къулыкъум, зэуапіэм кіуагъэ. 1942-рэ илъэсым гъэры хъугъэ. 1945-рэ илъэсым, Берлин икіи, Австрием кіуагъэ, ащ ыужым, 1949-рэ илъэсым ичіыпіэгъу нэбгырэ заулэ игъусэу Тыркуем зегъазэ. Мыщ Анкара иуниверситет бзэмкіэ, тарихъымкіэ ыкіи географиемкіэ ифакультет щычіэхьэ, Тыркуем иціыф

1951-рэ илъэсым Германием къегъэзэжьы ыкlи къалэу Мюнхен къыщэуцу. Трахъу Рэмэзанэ мыщ дэт Институтэу СССР-м щыпсэурэ цlыф лъэпкъхэм ятарихъ ыкlи якультурэ зэгъэшlэгъэным фэгъэзагъэм иlофышlэ мэхъу.

1951 — 1954-рэ илъэсхэм журналэу «Кавказ» зыфиlоу Мюнхен урысыбзэкlэ, инджылызыбзэкlэ ыкlи тыркубзэкlэ къыщыдэкlыщтыгъэм иlофышlагъ.

Трахъу Рэмэзанэ етlупщыгъзу матхэ, бзэм, культурэм ыкlи адыгэхэм ятарихъ фэгъэхьыгъэ тхыгъабэ къыlэкlэкlы, ахэм lофыгъо инхэр къащеlэтых ыкlи ащызэшlуехых. Шlэныгъэ лъэныкъуабэмэ афэгъэзагъэу ахэр гъэпсыгъагъэх. Ихэгъэгу, ихэку исын насып зэримыlэр зэхишlэу, хъурэ-шlэрэмэ япхыгъэу, цlыф къызэрыкlом игъашlэ ежь имылажьэкlэ гъэзапlэ зэрэфэхъурэр, ащ ушъхьагъоу иlэхэр итхылъхэм къащиlуагъ. Гупшысэкlэ амал ин, шlэныгъэ икъу Трахъум зэрэlэкlэлъыгъэр иlофшlагъэхэм пшlошъ агъэхъу.

Зэоуж илъэсхэр лъэшэу щынэгъуагъэх тихэгъэгукІэ, цыхьэмышІыныгъэр зэфэдэкІэ щыІэныгъэм къебэкІыщтыгъ, охътэ жьыхьарзэр лъэшыгъ, хэгъэгум укъекlужьыныр ащ къыгьэхьылъэщтыгь. Ау Трахъу Рэмэзанэ чІы минкІэ илъэпкъ пэІэпчъагъэми, ыгукІэ ренэу ащ готыгъ, ихэгъэгу, ихэку, иадыгэ лъэпкъ, ахэм япхыгъэ гупшысэ зафэхэр къетэкъокІыгъэу щыІагъ, гушъхьэлэжьыгъэ кІэн дахэ къыщинагъ. Акъылышю-шэнышюу, юфшіэкіо мыпшъыжь инэу, гугъэпІэшхохэр къэзытырэ шІэныгъэлэжьэу ары я 60-рэ илъэсхэм якъежьапІэ Трахъу Рэмэзанэ зэрашІэщтыгьэр, творческэ мурадыкІэхэм сыдигъуи зылъащэщтыгь, ау ахэр зэшlуихынхэм нэсыгъэп.

Бэдзэогъум и 9-м, 1964-рэ илъэсым Трахъу Рэмэзанэ идунай ыхъожьыгъ. Илъэс 50 ыныбжынь. Унагьо иІагь. ишъхьэгъусэу Эрнэрэ ежьыррэ зы пшъашъэ — Жанеттэ зэдапlугъ. Ащ къырыкІуагъэм хэти щыгъуазэп. ІэкІыбым щыІэ тилъэпкъэгъухэм чІэнэгъэшхо зэрашІыгьэм псынкізу гу льатагь, ау ар хэти зыфимыт Іофыгъоти (лІэныгъэр), езэгъыгъэх. Рэмэзанэ ищыІэныгъэ, игъашІэ къырыкІуагъэм упчІабэ къагьэуцу. Ахэм джырэкІэ мы тхылъым джэуап къаритырэп, ау тыпсаумэ, ащ фэдэ тхыгъи щыІэ хъункІи пшІэнэп, уетІэ къэс зыгорэ къычІэщыба, зыгорэ къэогьотыба.

Щэч хэльэп, Рэмэзанэ ихэшыпыкіыгъэ Іофшіагьэхэр ыціэ тетэу ихэкужъ къызэрэщыдэкіыгъэхэр зымыуасэ щыіэп. Мыщкіэ тхылъыкіэм игъэхьазырын-къыдэгъэкіын зыпшъэ ифагъэу, шіэныгъэлэжьэу Емтіылъ Разыет «тхьауегъэпсэу» иныр къылэжьыгъ. Джащфэд, мы тхылъым икъыдэгъэкіын хэтми зиіахъ хэзылъхьагъэ пэпчъ ежь-ежьырэу иціыфыгъэ ыіэтыгъ.

Непэрэ мафэхэм къытхэмытыжь тилъэпкъэгъу ціэрыюу, гъэсагъэу, гупшысакюу Трахъу Рэмэзанэ ыпсэ мы тхылъым зэригъэгушіуагъэр тшюшъ мэхъу. Тиадыгэ лъэпкъ ціыкіу изыкіыныгъэ пытэнэу, тыдэ щыіэ адыги ихэку, ичіыгу къыгъотыжьынышъ, тапэкіэ фэдэу лъэпкъышхо гупсэфэу, ліэбланэу тыщыіэнэу Тхьэм еші.

ТхылъыкІэм лъэпэмафэ ыдзынэу, тилъэпкъ гукІэгъурэ шІулъэгъурэ ыгъэпытэнэу тэлъаю. Тхылъэу «Избранные труды и документы Рамазана Трахо» зыфиlорэм къыдэкlын амал езыгъэгъотыгъэхэу, мылъкукІэ ІэпыІэгъу авторым къыфэхъугъэ Трахъу лакъом зэрэфэразэр аригъашІэмэ шІоигъу, «тхьашъуегъэпсэу» ареlo. Ежь Емтылъ Разыет ишіэныгъи, имылъкуи хэхьагъ. Ау шІушІагъэр кіодырэп. Шіур щэіэфэ ащ фэщэгъэ ціыфхэри щыіэщтых, лъыкІотэщтых.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

«Алыгэ макь» Шэкіогъум и 11, 2014-рэ илъэс

Дэгъум гъунэ зэримы Іэр

къыгурыюзэ...

Теуцожь районым чіыпіэ зыгъэіорышіибл ит. Ахэм ащыщэу Пчыхьаліыкъое псэупіэ коим бэмышізу тыщыіагъ, ащ ипащэу Пчыхьа-ліыкъо Нурдин иіэнатіэ зыіухьагъэр илъэс нахь мыхъугъэу, тинэіосэшхоуи щытэпти, ищыіэныгъэ гъогу нэіуасэ зыфэтшіыгъ.

ПчыхьалІыкъуае къыщыхъугъ. Мыщ дэт гурыт еджапІэр 1992рэ илъэсым къызеухым, милицием иеджапІзу Краснодар къыщызэlуахыгъакlэм илъэситІо щеджагь. Къызегьэзэжьым, Урысыем хэгъэгу кloцl loфхэмкІэ и Министерствэ имежмуниципальнэ отделэу «Адыгейский» зыфиlорэм lофшlэныр щыригъэжьагъ. 2003-рэ илъэсым нэс Адыгэкъалэрэ ПчыхьалІыкъуаерэ полицием ичІыпІэ инспекторэу ащылэжьагь. Нэужым хьыкум приставэу Іоф ышіагъ. Икъулыкъушіапіэ Пэнэжьыкъуае захьыжьым, Адыгэкъалэ нахь апэблагъэти, ащ дэт сымэджэщым инженерэу щылэжьагъ, 2013-рэ илъэсым иІоныгъо мазэ къыщыублагъэу ПчыхьалІыкъое псэупІэм ипащ.

— Гъэрекіо Іоныгъо мазэм щыіэгъэ хэдзынхэм сахэлажьи, — къытфеіуатэ Пчыхьаліыкъо Нурдинэ, — текіоныгъэр къыдэсхыгъ. Сафэраз цыхьэ къысфэзышіыгъэхэм. Къызэрэсщы-

1976-рэ илъэсым Нурдин кlay хэкlыр шъхьадж зыщыныхьаліыкъуае къыщыхъугъ. фаем щыритэкъущтыгъ, тичіыпіз дахэхэр зэхэуціэпіагъэ хъушием иеджапізу Краснодар ыщызаіуахыгъакіэм илъэсию щеджагъ. Къызегъэзэжьым, оысыем хэгъэгу кloці Іофикіэ и Министерствэ имежиниципальнэ отделэу «Адыгейий» зыфиіорэм Іофшіэныр

Тигъогухэри дэихэп, тикъоджэ урамхэр дэхэкlаеу зэтедгьэпсыхьагьэх, чэщыри зэпэнэфыжьыхэу тшІыгьэх. Пчыхьалыкъуае икъэхэлъэ шъхьаlэ екіоліэрэ гьогум асфальт тель. Джы къэнагъэр унэгъо 385-рэ зыдэс поселкэу Красненскэр ары. Ащ икъэхалъэ екіоліэрэ гьогур ядгъэшІыщт.

Казазовым дэхьэрэ гъогури асфальт шІыгъахэ. Ащ футбол ешІапІэ дэтэшІыхьэ. КІэлэцІыкІу джэгупІэ ПчыхьалІыкъуае щыдгъэпсыгъ, ар къэтшІыхьагъ, гъатхэм чъыгхэр щыдгъэтІысхьащтых, парк тшІыжьыщт. Мы чылэм дэт къэхэлъитІум Іэмэ-

Краснодарскэ псыубытыпіэр зашіыгъэм къыщы— ублагъэу чіычіэгъыпсыр Пчыхьаліыкъуае къызэ— рэкіахьэрэм фэші унэ щыпшіын уфитэп. Къуаджэр щыі ыкіи щыіэщт. Ціыфхэми унакіэхэр ашіыхэ ашіоигъу.

гугъыгъэхэр къызэрэзгъэшъып-къэжьыщтым сыпылъ. Сызипэщэ псэуп!э коим чылэгъуих хэхьэ: Пчыхьал!ыкъуай, Казазовыр, Кочкиныр, Чэтыукъор, УСБ-у «Чэтыукъу-2» зыфаюрэр, Красненскэр. Ахэм унэгъо 500 фэдиз адэс, нэбгырэ 1865-рэ ащэпсэу. Типсэуп!эхэм зы гурыт, ублэп!э еджэп!ищ, клубигл!, фельдшер-мамыку !эзэп!ипл!, тучанипш! адэтых. Зэк!эми дэгъоу юф аш!э, ц!ыфхэр агъэразэх, тэри тына!э атет.

Анахь шъхьаlэр ПчыхьалІыкъуае дэт фельдшер-мамыку ІзапІзу Уайкъокъо Риммэ зипащэр ары. А ІззэпІз зэтегьэпсыхьагъэр 2012-рэ илъэсым аухыгъ. Ащ икъызэІухын фэгъэхьыгъэ зэхахьэм хэлэжьэгъагъ Адыгэ Республикэм и Ліышъхьэу, тикъуаджэ иціыф гъэшІуагъэу ТхьакІущынэ Аслъан. Пчыхьаліыкъуае урам шъхьэІитІу иі. Зым бэшІагъэу Лениным ыціз ехьы, ятіонэрэм ТхьакІущынэ Аслъан ыціэ фэтыусыгъ.

Корр.: Къызэрэпіуагъэмкіэ, чіыпіэ коим ипащэу узыхадзыгъэр илъэс хъугъэ. А уахътэм къыкіоці псэупіэхэр нахь зэтегъэпсыхьэгъэнхэмкіэ сыда ппшъэ ифагъэр? Сыд гухэлъ уиіэхэр?

<u>П.Н.:</u> ХэдзакІохэм язэІукІэхэм сахэлажьэ зэхьум къызкІэльэІугьагьэхэм янахыбэр згъэцэкІэгьахэ. Къоджэдэсхэм хэкІитэкъупІэ яІагьэп. Ащ къыхэ-

псымэхэр ачІэлъынхэу псэуалъэхэр ащытэшІых. Чылэм икъыдэхьэгъу дэжь ІэрышІ футбол ешІапІэ щытфагъэпсынэу федеральнэ программэм къыделъытэ. МыекъуапэкІэ укъикІымэ, чылэ къыдэхьэгъур Іаеу зэхэкІыхьэгъагъ, мэз гъэкІыгъэм фэдэу хъугъагъэ. Шыхьафышхо тшІи дгъэкъэбзагъэ. Джащ фэдэу хъугъагъэ еджэпІэ щагури. Ащи дэгъоу тыщылэжьагь. Мыщ дэжьым къасІомэ сшІоигъу, ІофшІэнхэр зэкІэ зыпшъэ дэкІыхэрэр сикъоджэгъухэр ары. Лъэшэу сафэраз. Тэ тазщыфаем, макъэ зыщядгъэlурэм ІэпыІэгъу къытфэхъух.

Ау ащ ІофшІэнхэр щытыухыгъэхэу къикіырэп. Илъэс закъом тшІагьэр мымакІэми, къэнагъэр нахьыб. Дэгъум гъунэ иІэпышъ, ІофшІэнхэр лъыдгъэкІотэщтых, гъунэпкъакІэхэр тштэщтых. Тигухэлъхэм къыдалъытэ чіыпіэ коим иадминистрацие иунэ тшІынэу. Непэ къызнэсыгъэм ар тиІэп. Мы тызчІэсыр гурыт еджапІэм бэджэндэу къытитыгъэгу, ащ ищагу тызщылажьэрэри. Роторнэ щэмэдж пылъэу трактор къызІэкІэдгъахьэ тшІоигъу. Гъэмэфэ мазэхэм уцыжъхэр зэрэдгъэкІодын тиІэп. Электроэнергиер къызэрыкорэ гъучвычхэр зыпышІэгъэ пкъэчхэр къыхэмыщыжьхэу мэзхэмкіэ зэхэкіыхьагьэх. КІымафэм мыл ощхыр зыщэІэм, чъыгхэу къырикІыкІыгъэхэм электричествэр къызэрыкІорэ гъучІычхэр чІыпІа-

бэхэм ащызэпитхъыгъагъ, мэзахэм ціыфхэр хэсыгъэх. Ащ фэші комиссие гъэнэфагъэ къедгъэблагъи, зэдаштагъэ электроэнергиер къызэрыкіорэ гъучіычхэм ачіэгъ агъэкъэбзэнхэу.

Джыри зы Іофыгьошхо игугьу къэсшІы сшІоигъу. Краснодарскэ псыубытыпІэр зашІыгьэм къыщыублагьэу чІычІэгьыпсыр ПчыхьалІыкъчае къызэрэкІахьэрэм фэшІ унэ щыпшІын уфитэп. Къуаджэр щыІ ыкІи щыІэщт. ЦІыфхэми унакіэхэр ашіыхэ ашІоигъу. Арыти, псыубытыпІэм ипащэхэр къедгъэблагъэхи, чылэм къыдэмыхьэхэу дренажнэ Іофшіэнхэр агъэцэкіэнхэу, кэнаушхоу ашІырэмкІэ чІычІэгъыпсыр ІэрышІыхым хэлъэдэжьэу агъэпсынэу тызэзэгъыгъ. Арышъ, джы ПчыхьалІыкъуае унэхэри щытшІыщтых, хэхъоныгъэхэри иІэщтых.

Корр.: Ахэмкіэ непэ Іофшіагъэу, гугъапізу щыіэхэм ягугъу къытфэшіба?

П.Н.: Непэ Пчыхьалыкъуае ищыіэкіэ-псэукіэкіэ адрэ чылэхэм зыкіи ауж къинэрэп. Унэгьо 230-рэ хъурэ чылэу нэбгырэ 857-рэ зыщыпсэурэр, Пэнэжьыкъуае, Аскъэлае, Гъобэ-

бзэджашІэхэр къахэкІыха?

П. Н.: Ныбжьыкlэхэр тимакlэп, шыкур, бзэджашlэхэр тиlэхэп, ащкlэ тырэхьат. Адрэ чылэхэм ащыхъухэрэм афэдэхэм тарихьылlэрэп. Зы бзэджэшlагьэхэр Тэхъутэмыкъое районым къикlыгъагъэх. Тикlалэхэм янахьыбэр полицием иlофышlэх. Полицием ичlыпlэ инспекторуу тиlэ Шэуджэн Руслъани тэтикlал, тыфэраз.

Тикъоджэдэсхэм янахьыбэ чылэм щэлажьэх. Сэ сызипэщэ коллективыр нэбгырэ 13 мэхъу. Фельдшер-мамыку ІэзапІзу Уайкъокъо Риммэ зипащэм ищытхъу щэхъу чылэм ща-Іорэп. Ащи нэбгырищ Іут. Гурыт еджапІэм, идиректорыр Пэрэныкъо Зухра, нэбгырэ 58-рэ щеджэ. Уайкъокъо Саидэ зипэщэ клубым ипчъэ Іухыгъ сыдигъуи, концертхэр къыщаты, цІыф кІуапІ, районми, республикэми щалъытэхэрэм ащыщ. Ахэми, адрэ тичылагъохэм адэт Іофшіапіэхэми тицІыфхэр ащэлажьэх, Краснодари, Адыгэкъали, Пэнэжьыкъуаий Іоф ащашІэ.

Корр.: Кіэлэціыкіу іыгъыпіэм игугъу къэпшіырэп. Мэщыт шъуиіа?

П.Н.: КІэлэцІыкІу ІыгьыпІэ тиІэгоп, тищыкІэгъэ шъыпкъэу щыт. ГумэкІыгъо шъхьаІэу тикъоджэдэсхэм яІэхэм ащыщ. Сыда пІомэ пчэдыжь къэс нытыхэм кІэлэцІыкІу 50-м ехъу ПчыхьалІыкъое закъом дащыхэшъ, Адыгэкъалэрэ Очэпщыерэ адэт кіэлэціыкіу іыгъыпіэхэм аращаліэх. Джащ фэд, Казазовыми, Красненскэми, Чэтыукъуи сабыйхэр къаращых. Ащ фэшІ тхылъхэр тэгъэхьазырых, район администрациеми къыддырегъаштэ, гурыт еджапіэм кіэлэціыкіу іыгьыпіэр къыщызэІутхын гухэлъ тиІ. Мэщыт чылэм дэт, динлэжьхэри нахь къекІуалІэхэ хъугъэ. Тиефэндыр Шъхьаплъэкъо Казбек, иІэпыІэгъур Гъыщ ГъучІыпс. Къоджэдэсхэр афэразэх.

Псэупіэ коим чылэгъуих хэхьэ: Пчыхьаліыкъуай, Казазовыр, Кочкиныр, Чэтыукъор, УСБ-у «Чэтыукъу-2» зыфаюрэр, Красненскэр. Ахэм унэгъо 500 фэдиз адэс, нэбгырэ 1865-рэ ащэпсэу.

къуае, Очэпщые ахэбгъэкlымэ, районым иадрэ чылэгъо 18 фэдизмэ анахь ин. Унэу дэтхэр дахэх, зэтегъэпсыхьагъэх. Мы аужырэ илъэсхэм чылэм дэкlыгъагъэхэр къэнэцlэжьыгъэх, къэзыгъэзэжьы, унэ щызышlы зышlоигъор макlэп. Нэбгырэ зытфых фэдизмэ хапlэхэр тlахыгъэх.

Тихэхьоныгьэхэм ащыщ мы ильэсым сабый зыхыбл кьызэрэтхэхьуагьэри. Нысэщэ джэгухэу щашіыхэрэм афэдэхэр зытымыльэгьужьыгьэр бэшіагьэ. Щыіэжьэп ахэр ешхэ-ешъуапіэ зэрэхьущтыгьэхэр. Ныбжыкіэхэр чэзыум пытхэу, зыр текіымэ, адрэр кьытехьэзэ кьэшьох, мэчэфых. Зишіуагьэ къакіорэр искусствэхэм яеджапіэхэм, клубхэм, нэмыкіхэм якружокхэм ныбжыкіэхэм іоф зэрадашіэрэр ары.

Корр.: Къоджэдэсхэр тыдэ щылажьэхэра? Ныбжьык!эхэр дэсха,

Корр.: Пчыхьаліыкъое чіыгухэр хэта зылэжьы- хэрэр? Фермерхэр, унэгъо хъызмэтшіапіэ- хэр шъуміэха? Сыд яіоф-шіакі?

П. Н.: ТичІыгухэр зыгъэлажьэхэрэр ЦІыкІу Олыгъэй зипэщэ хъызмэтшІапІзу «Мега» зыфиІорэр ары. Итрактор бригади чылэм дэт, ащи къоджэдэсхэр щэлажьэх. Дэгъоуи Іоф ешІэ, зичІыгу Іахьхэр ыгъэлажьэхэрэм атефэрэ лэжыгъэри, тыгъэгъэзэ дагъэри къаретыжьы, ыгъэтхьаусыхэхэрэп. Мыгъэ коцым гектар телъытэу центнер 38-рэ къырихыжыыгъ. Натрыф гектар 1868-рэ ышІэгъагъ, Іуихыжьыгъах, гектарым центнер 40 къыригъэтыгъ.

Фермер тиlэп, ау унэе хъызмэтшlапlэхэр тихъоих. Егъашlэми пчыхьалlыкъуаехэр унэгъо лэжьэкlо бэлахьхэзэ, шхынхъуныр яхъоизэ, ягъомылапхъэ тІупщыгъэзэ къахьы. Джары непи зэрэщытыр. ЦІыфхэр ашъхьэ фэлэжьэжьых, былым пІашъэхэр, мэлхэр, щагубзыухэр ахъух. Зибэ ахъурэр тхьачэтыр ары.

Заулэмэ ягугъу къэсшіын. Былым піашъэхэр анахьыбэу зиіэр Уайкъокъо Аслъан. Хъокіо Щэбани чэмхэр ыіыгъых. Щэр дэгъоу къахьыжьы, къуаер рахы, Іуагъэкіы. Мэлхэм яхъун бэшіагъэу чанэу пылъхэм ащыщ Гъыщ Байслъан. Уайкъокъо Налбый мэл 50-м къыригъэхъугъах. Килограмм 50-м нахьыбэ къызэрыкіырэ мэлых иіэхэр. Тхьачэтхэр унэгъуабэхэм ахъух. Анахьыбэ зиіэхэм ащыщых Ліыхьэтыкъо Нурбый, Уайкъокъохэу Юрэрэ Руслъанрэ.

Корр.: Ахъщэ уимыlэу пфэшlэни, пфэукlочlыни щыlэп. Шъуибюджет зыфэдэр, ащ икъэкlуапlэ-хэм тащыгъэгъуазэба.

П. Н.: Тэ Аскъэлэе, Джэджэхьэблэ, Очэпщые ыкІи Гъобэкъое чІыпІэ койхэм ябюджетхэм яльытыгьэмэ, къэкlопіэ дэхэкlаехэр тиlэх. Такlэхьапэрэп Лъэустэнхьаблэрэ Пэнэжьыкъуаерэ, ау тиІофхэм язытет уезэгьыщт. ТичІыгухэр хы ШІуціэ Іушъом екіурэ гъогушхоу М-4 «Дон» зыфиlорэм къыпэ-Іулъхэшъ, джары зишІуагъэ къытэкІырэр. Ащ къытырашІыхьэгъэ щэпІэ зэхэт гупчэшхор джыри икъоу амытІупщыгьэгоми, хьакъулахьхэр къырегъахьэ. Футбол командэу «Кубань» зыфиlорэм испорт базэу УСБ-у «Чэтыукъу-2»-м дэтым тибюджет къегъэбаи. Джащ фэд, ыпшъэкІэ зигугъу къэтшІыгъэ хъызмэтшІапІэу тичІыгухэр зылэжьырэм мэзищ къэс сомэ мин 450-рэ фэдиз тисчет къырегьахьэ. ЦІыфхэм хьакъулахьэу ателъхэри игъом къятэ-

Корр.: Іофыгъо макіэп зэшіошъухыгъэу, тапэ-кіи шъузпылъыщтэу зигугъу къытфэпшіыгъэр. Ахэр зэкіэ уизакъоу пфэгъэцэкіэщтхэп. Хэта къыбготхэр, уицыхьэ зытелъхэу узщыгугъы-хэрэр?

П. Н.: ЦІыфхэр къыбгомыуцохэу зи къыбдэхъущтэп. Сащэгугьы хэдзакІохэу зымакъэ сфэзытыгъэхэми, сфэзымытыгъэхэми. Сащэгугъы чІыпІэ коим идепутатибгьоу хадзыгьэхэм. Ахэр зэкІэ ІофшІэным егугъурэ, шъыпкъэныгъэ зиІэ закІэх. Тинахьыжъхэр, сиюфшіэгъухэр. тиныбжык Іэхэр сиупч Іэжьэгъух, сицыхьэшІэгъух. ЗэкІэми тызфэлажьэрэр зы Іофыгъу — тичылагьохэр нахь зэтегьэпсыхьагьэ зэрэтшІыщтыр ары. ТхьэмкІэ шыкур, тызэгурэІо, тІэ зэкІэдзагьэу тызэдэлажьэ. Ащыщхэм ацІэ къесІон: ПчыхьалІыкъуаекіэ — Щэшіэ Хьис, ШъхьапцІэжъыкъо Аскэр, Хъут Мурат, Казазовымкіэ— Бэгъ Айдэмыр, Чэтыукъокіэ— Гъонэжьыкъо Байзэт, Хьабэхъу Аскэр, КрасненскэмкІэ — Чэтэо Асыет, Ліымыщэкъо Мухьдин, нэмыкІыбэхэри. Тидинлэжьхэр, учреждениехэм, организациехэм, предприятиехэм япащэхэр. Сигуапэ ахэр къызэрэскъотхэр, къызэрэздеlэхэрэр.

НЭХЭЕ Рэмэзан.

ОРЭДЫЮУ, КОМПОЗИТОРЭУ, КІЭЛЭЕГЪАДЖЭУ АНДЗЭРЭКЪО ЧЕСЛАВ КЪЫЗЫХЪУГЪЭР ИЛЪЭС 75-рэ ХЪУГЪЭ

Адыгэ мэкъамэр ыгъэлъэшыгъ, ыІэтыгъ

Зэлъашіэрэ орэдыю Іэпэіасэу Андзэрэкъо Чеслав иорэдхэм, ымэкъэ гохь дахэ зэхэ-зымыхыгъэу, ямыдэіугъэ ти Адыгейи, зэрэ Кавказэуи ціыф арымысэу къысщэхъу.

Мэфэкі концертышхохэм, ышъхьэкіэ зэхищэгъэ концертхэм орэд дэхабэу «Си Адыгей», «Адыгэ хэку», «Тэ укіора, сигуаго?», «Сишіульэгъу», «Шіу услъэгъуи, зызгъэунэжьыгъ», «Адыгэ цыер», нэмыкіхэри ащыжъынчыгъэхыкіи ціыфхэм ахэр ашіагъэх.

Ар шъыпкъэ, Чеслав зэчый ин зыхэлъэу тиlэхэм ащыщ, адыгэ музыкэр гъогукlэ тезыщэгъэ lənəlac.

ЗэлъашІэрэ орэдыІоу, композиторэу, Урысые Федерацием изаслуженнэ артистэу, Адыгэ Республикэм инароднэ артиству, Пшызэ искусствэхэмкІэ изаслуженнэ ІофышІэшхоу, Дунэе шІухьафтынэу М. Къандурым ыцІэкІэ щытым ыкІи Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо премие ялауреатэу, Урысыем икомпозиторхэм я Союз хэтэу, орденэу «Зэкъошныгъэр» ыкІи медалэу «Адыгеим и Щытхъузехьэр» къызфагъэшъошагъэхэу Андзэрэкъо Чеслав Мыхьамэт ыкъор къызыхъугъэр шэкІогъум и 7-м илъэс 75-рэ хъугъэ.

Чеслав цІыф гупсэф рэхьат, гъэшІэ гъогу дахэ къэзыкІугъ. Пэсэ дэдэу, исабы-

игъо лъэхъан къыщыкіэдзагъэу, орэдым ыгу факіоу, мэкъэмэ дахэ ытхъакіумэ къызиіорэм, ыгу ащ зыкъыригъэпхъуатэу къэтэджыгъ. Игупсэ дэдэхэу — ятэкіэ янэжъ, ятэшыпхъур пщынэ іапэхэм зэратеіабэхэу пщынэр къагъэгущыіэу щытыгъ. Ащ елъытыгъэу, кіэлэціыкіум ежь хэлъ сэнаущыгъэр жьэу къэнэфагъ. Къоджэ еджапіэм джыри ар щеджэщтыгъ художественнэ самодеятельностым къытырэ концертхэм ахэлажьэу зыщэтым.

1957-рэ илъэсым Андзэрэкъо Чеслав къалэу Налщык дэт музыкальнэ училищым иорэдыю отделение чlэхьагъ. Еджэгъу илъэсхэм иапэрэ орэдэу «Сафыет» зыфиlоу Хьэдэгъэлlэ Аскэр игущыlэхэм арылъыр ытхыгъагъ.

Музучилищыр къызеухым, 1961-рэ ильэсым, Чеслав ихэку къэкіожьыгъ. Адыгэ орэдым ыкіи къашъом якъэралыгъо ансамблэ иорэдыюу иіофшіэн ригъэжьагъ. Ау игъэсэныгъэ хигъэхьон мурадыр щыгъупшэрэп, Ленинград дэт къэралыгъо консерваториеу Н. А. Римский-Корсаковым ыціэ зыхырэм чіэхьэ ыкіи къеухы.

1962-м щегъэжьагъэў 1969-м

Э

T

нэс орэдкъэІонымкІэ ыкІи композициемкІэ шІэныгъэшІухэр къызіэкіегъахьэх. ОрэдкъэюкІэ амалхэр ыкІи ІэпэІэсагъэр емызэщыжь мафэ къэс ІофшІагъэхэм къакІэкІуагъ. КІэлэегъэджэшхохэу (орэдымкІэ) Е. Г. Ольховскэм, (композициемкіэ) — Б. А. Араповым рагъэджагъ. Зы сыхьатым адрэ сыхьатыр къыкІэлъыкІоу ымакъэ кІуачІэ ыгъотыщтыгъ, пытэщтыгъ ыкІи илъэшыгъэ нахь къэнафэщтыгъ. Мы уахътэр ары классическэ ыкІи джырэ репертуарымкІэ тенор партие шъхьа вхэр къызи в уагъэхэр. Персонаж гъэнэфагъэхэм яобраз лъэшхэр оперэхэу М. Равель иеу «Испанский час», В. Моцарт ипроизведениеу «Свадьба Фигаро», Д. Верди ытхыгъэу «Травиата», С. Прокофьевым иеу «Повесть о настоящем человеке» къащитыныр фызэшlo-

Консерваторием щеджэзэ Ч. Анздэрэкъом игъэхъагъэ-хэм Ленинград имузыкальнэ общественность хэтхэм гу

къылъатэгъагъ. Опернэ спектаклэхэм роль шъхьаlэхэр къащыраты хъугъэ, ежьыри ар дэгъоу фызэшlокlыщтыгъ.

Консерваториер къызиухкІэ, Ч. Андзэрэкъом Адыгеим зыкъегъэзэжьы, Адыгэ хэку филармонием иорэдыю шъхьаю мэхъу. Ирепертуар лъэшэу баигъэ, узыфэе музыкальнэ произведениехэр ащ хэтыгъэх: классическэ ариехэр, романсхэр, адыгэ композиторхэм яорэдхэр, лъэпкъ орэдхэр, ежь ыусыхэрэм ащыщхэр — бэ зэфэшъхьафэу къы-Іощтыгъэр, Іофышхо ышІэщтыгъ, ымакъэ илъэшыгъэ дэгъугъи, творческэ шіыкіэ-хабзэхэри дахэу зэшІуихыщтыгь.

Адыгэ композиторхэу У. Тхьабысымым, М. Бысыджым, Г. Сэмэгум, Дж. Натхьом, Хь. КІыкІым, Р. СихьумыкІи нэмыкІхэм яорэдхэр апэрэу Чеслав къэзыІуагъэр. Орэдым, адыгэ музыкэм игъорыгъоу ищыІэныгъэ пытэу япхыгъэ хъугъэ. ОрэдкъэІокІэ амалыбэу ІэкІэлъыр ыпсыхьэу, ыгъэунэфэу ышъхьэкІэ концерт

шъхьафхэр зэхещэх, Адыгэ радиом, ыужым, Адыгэ телевидением гъусэныгъэ адешІы, яфондхэм хахъо афешІы.

1972-рэ илъэсым къыщыублагъэу Андзэрэкъо Чеслав егъэджэн ІофшІэным зыфегъазэ, Адыгэ къэралыгъо университетым искусствэхэмкІэ и Институт орэдкъэ оным студентхэр щыфигъасэу фежьагъ. Илъэсыбэрэ университетым имузыкальнэ-кІэлэегъэджэ факультет ипэщагъ. Егъэджэнгъэсэныгъэ Іофми студентхэми ыгу зэряГурэр псынкГэу къэнэфагъ. ИІофшІэн мафэхэм аготэу Андзэрэкъо Чеслав икомпозитор зэчый къызфигъэ Іорыш І эна Іэ тетыгъ. Хорхэм апае симфоническэ, камернэ-инструментальнэ, фортепианнэ музыкэр етІупщыгьэу етхых. Иорэдхэм ежь-ежьырэу тамэ ареты, сценэшхом къыщеІох. Орэдым, анахьэу адыгэ орэдым, гъусэныгъэ инэу дыриІэм, музыкэ Іэмэ-псымэхэм узэрэфаеу мэкъамэхэр къызэраригъаlорэм Темыр Кавказым ис республикэхэм Чеслав ыцІэ псынкІ у щы зэльаригь эшІагь. Ащи изакъоп, мэкъэ лъэш гохь зиlэ Андзэрэкъо Чеслав Урысыем икъэлэшхоу Москва ыкІи Болгарием яконцерт залхэм иорэд защиІэтыгъ, адыгэхэр зыщыпсэурэ хэгъэгухэми — Тыркуем, Сирием, нэмыкІхэм ащы-Іагь, адыгэ орэдым, адыгэ музыкэм ащыригъэдэІугъэх. ЗэрилъэкІэу, зэрифэшъуашэм тетэу адыгэ музыкэм зыригъзубгъугъ, ыІэтыгъ, зэлъаригъэшіагъ.

Андзэрэкъо Чеслав Мыхьамэт ыкъом ымэкъэ гохькіэ, иорэдкъэюкіэ шэпхъэ лъагэкіэ илъэси 10 пчъагъэхэм ціыфыгухэм гушіуагъор арилъхьагъ, орэдыр ищыіэныгъэу, ныбжыькіэхэр ащ фищэхэу, фигъасэхэу, дэхагъэу, іэшіугъэу искусствэм хэлъ пстэур агуригъаюу игъогу рэкю, насыпышіу.

Имэфэкі инкіэ тигуапэу псауныгъэкіэ, тхъагъокіэ, рэхьатныгъэкіэ тыфэлъаlo.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

Тибжыхьэ

ПкІэнчъэу мы охътэ ялыем усэкІо-классик иныбэр фэтха-гъэп ыкІи гущыІэ дэхабэ фа-Іуагъэп.

Ти Адыгей ибжыхьэ сурэтшыгьэ хьалэмэт: огур къаргьоу, нэфэу, жьыр къабзэу, гохьэу, тыгьэр шэтэхэу, чыгур гьэшхэкыгьэ бэрэчэтэу, мафэхэр фэбэ шъхьэгьушъэ закыхэу, гум рэхьатныгьэ гушуагьор къыралъхьэу. Джащыгъум игьорыгьоу чыопсыми гупсэфыгьо егьоты.

ЧІыгум зэфэдэкІэ хадзагьэу

къыщыкІырэ пстэумэ ягъэбэжъу къызэлъэхъу, къызэлъэхю. Дэрмэн закІ мы уахътэр!

Тимэзхэр пкіырапкіынэх: чъыгхэр лъэгъупхъэх, ищыгъэх, пытэх, нахьыбэр тхьапэмэіу джыри. Куандэхэр, къэгъагъэхэр зэмышъогъу къолэных — гъожьых, фыжьых, плъыжьых, чіапціэх, огух. Тыгъэр ямыплъэкізу бэрэ лъэпэпціыеу ащэіушъашъэ. Мэзыр — рэхьатыпіэ шіагъу! Къушъхьэ псыхъохэри, нэмыкі псыхъожъыехэри чэщи, мафи ямыізу іупчъапчъэ

хэзэ, гуlэр ямафэу ренэу мачъэх. Джэгу псау икъоу, бзыу орэдым мэзыр зэпегъаджэ. Гъэшlэгъонба! Мы дунэешхор гъэшlэгъон минэу зэрэзэхэлъыр. Ащкіэ ціыф ціыкіур Тхьэм зэрикіасэр, шіу ар зэрилъэгъурэрыкіи фэгъэкіотэныгъабэ рензу къызэрэфишіырэр гъуащэрэп.

Бжыхьэпэ лъэхъаныр ІофшІэгъу закІ, цІыфхэм уцуи, тІыси яІэп. Комбайнэхэм еужы рэу лэжьыгъэр кlayгъуае, губгьохэм тракторхэр етІупщыгьэу ащэжъох. Унэгъо хъызмэтми Іэпшъэ хъупхъэхэр ешІушІэх гъэцэкІэжьын-гъэлэн фэІо-фашІэхэр, хэтэ Іухыжьын-жъоныр, чъыгхэтэ гъэкъэбзэнхэр, гъэтысын юфхэр, нэмык юфыбэр къащызэкІэлъэкІо. Чъэпыр зытеогъэ адыгэ къэбхэр тэкъошъышъых, ІэшІупс дэгъу акІэлъ, гьомылэпхьэ шІагьу. Къэб гьэжъагъэр, жъуагъэр, къэбыпсыр, къэбщыпсыр — адыгэм иlанэ темыхыхэба?!

КІэлэеджэкіо ціыкіухэми загъэхъупхъэ, оценкэ дэгъухэр къызэрахъыщтхэм ренэу анаіз тетыгъ, илъэсыкіэ еджэгъум иапэрэ іахь ыкіэм фэкіуагъ, арышъ, зэреджагъэхэм уасэ къыратэу, еджапкіэр хэти къы-

фагъэуцужьыщт. Ахэтых Іуш дэдэхэу, чанхэу, еджэныр дэгъоу къыздэхъухэрэр, «5»-кlэ ахэр еджэх; ахэм ауж бэкlэ къинэхэрэп чэфылэ псынкlэхэу зишlэ шlэгъошlухэр — «5»ыкlи «4» мыгумэкlыхэу къахьы. Нахь хъыбэиlохэм «3»-р къябэкlы, «2»-р зыщыщыри ашlэ, ау хэткlи анахь мэхьанэ зиlэр псауныгъэ иlэу, цlыф дэгъу хъуныр ары.

Тибжыхьэ загъори мэфэ нэку-нэпсхэр къыхэфэх, зыгорэм ыгу хигъэкlыгъэу, джащыгъум къетlэтlэхы. Жьыбгъэри къэшэнычъэшъ, хэти, сыди шlo-

мыlофыжьэу, пхъэнкlыпхъэшхоу зыритэкъухьэзэ мэхъушlэ; шlоибэр зэрифэмэ, зэридзэу, къещхырэ ощхыр зыдэкlощтыри, зыдэчъэщтыри римыгъашlэу, еутхыпкlы.

Ау тибжыхьэ зыкіи къаигъэ губжыпхэп. Чіыгур дэгъоу чэщ-зымафэм зигъэшъокіыкіэ, сэпэ laep ыгъэтіысыгъэу мэуцужьы, ошіур къытфэкіожьы. Тинасыпышъ, сыд фэдэрэ уахъти — гъатхи, гъэмафи, бжыхьи, кіымафи тыгъэм зыкъытфигъэгусэрэп. Ар хэмытэу мы дунаир къызшіогъэшіыгъуай.

ДЗЭУКЪОЖЬ Нуриет.

Адыгэ Республикэм и Закон

Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм бюджет Іофыр зэрэщыгъэпсыгъэм ехьылІагъ» зыфијорэм ия 2-рэ статья ия 2-рэ јахь піэльэ гъэнэфагьэм нэс кіуачіэ имыіэу шіыгъэным фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм 2014-рэ илъэсым чъэпыогъум и 22-м ыштагъ

А 1-рэ статьяр. Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм бюджет Іофыр зэрэщыгъэпсыгъэм ехьылlагъ» зыфиlорэм ия 2-рэ статья ия 2-рэ Іахь піэльэ гьэнэфагьэм нэс кіуачіэ имыіэу шіыгъэным фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм бюджет Іофыр зэрэщыгьэпсыгьэм ехьылІагь» зыфиюрэм ия 2-рэ статья ия 2-рэ Іахь 2015-рэ илъэсым щылэ мазэм и 1-м нэс кlyaчlэ имыlэу шІыгъэнэу (Адыгэ Республикэм ихэбзгъэуцугъэ зэхэугьоягьэхэр, 2008, N 4; 2009, N 7, 10; 2013, N 9: 2014, N 6).

Я 2-рэ статьяр. Мы Законым кіуачіэ иіэ зы-

Официальнэу къызыхаутырэ мафэм щыублагъэу мы Законым кІуачІэ иІэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Ліышъхьэу ТХЬАКІУЩЫНЭ Аслъан

къ Мыекъуапа чъэпыогъум и 29-рэ, 2014-рэ илъэс

Адыгэ Республикэм и Закон

Республикэ ыкіи чіыпіэ мэхьанэ зиіэ чіыопс чіыпіэхэу анахь игъэкіотыгъэу къагъэгъунэхэрэр зэхэщэгъэнхэм ыкіи къзухъумэгъэнхэм алъэныкъокіэ Іофыгъо заулэхэм язэшіохын ехьыліагъ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм 2014-рэ илъэсым чъэпыогъум и 22-м ыштагъ

Федеральнэ законэу N 33-р зытетэу «Чінопс чінпіэхэр къэухъумэгъэнхэм ехьылlагъ» зыфиloy 1995-рэ илъэсым гъэтхапэм и 14-м аштагъэм диштэу ыкІи республикэ, чІыпІэ мэхьанэ зиіэ чіыопс чіыпіэхэу анахь игъэкІотыгъэу къагъэгъунэхэрэр зэхэщэгъэнхэм ыкІи къэухъумэгъэнхэм алъэныкъокІэ Іофыгъо заулэхэр зэшІохыгъэ хъунхэм пае мы Законыр

А 1-рэ статьяр. Республикэ ыкІи чыпіэ мэхьанэ зиіэ чыопс чыпіэхэу анахь игъэкіотыгъэу къагъэгъунэхэрэр зэхэщэгъэнхэм ыкіи къэухъумэгъэнхэм алъэныкъокіэ Адыгэ Республикэм хэбзэгъэуцугъэу иІэр

Республикэ ыкІи чІыпІэ мэхьанэ зиІэ чІыопс чІыпІэхэу анахь игъэкІотыгьэу къагьэгъунэхэрэр зэхэщэгьэнхэм ыкІи къэухъумэгъэнхэм алъэныкъокІэ хэбзэгьэуцугьэу щыІэм лъапсэ фэхъухэрэр Урысые Федерацием и Конституцие, федеральнэ хэбзэгъэуцугъэхэр, Урысые Федерацием ишэпхъэ правовой актхэр, Адыгэ Республикэм и Конституцие, Адыгэ Республикэм инэмык законхэр ары.

Я 2-рэ статьяр. Анахь лъэшэу къагъэгъунэрэ чіыопс чіыпіэхэр зэхэщэгъэнхэмкіэ ыкіи къзухъумэгъэнхэмкіэ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм иполномочиехэр

Анахь лъэшэу къагъэгъунэрэ чІыопс чыпі еімехнестешехе дехеіпын ухъумэгъэнхэмкІэ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм иполномочиехэр:

- 1) анахь лъэшэу къагъэгъунэрэ чыопс чыпіэхэр къзухъумэгьэнхэмкіэ хэбзэгъэуцугъэу щыІэр гъэфедэгъэныр;
- 2) федеральнэ хэбзэгъэуцугъэу ыјам кънципънтара намыкі попномочиехэр гъэцэкІэгъэнхэр.
- Я 3-рэ статьяр. Анахь лъэшэу къагъэгъунэрэ чіыопс чіыпіэхэр зэхэшэгъэнхэмкlэ ыкlи къэvхъvмэгъэнхэмкіэ Адыгэ Республикэм и Ліышъхьэ иполномочиехэр

Анахь лъэшэу къагъэгъунэрэ чІыопс чІыпІэхэр зэхэщэгьэнхэмкІэ ыкІи къзухъумэгъэнхэмкІэ Адыгэ Республикэм и Ліышъхьэ иполномочиехэм ахэхьэх чІыопс паркхэмрэ чІыопсым исаугъэтдехнестнопест дехесипануств едмех ыкІи къэухъумэгъэнхэр, ахэм якъэухъумэнкіэ режимэу щыіэм зэхъокіыныгъэ гъэнэфагъэхэр фэшІыгъэнхэр.

Я 4-рэ статьяр. Анахь лъэшэу къагъэгъунэрэ чіыопс чіыпіэхэр зэхэщэгъэнхэмкіэ ыкіи къэухъумэгъэнхэмкІэ Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иполномо-

Анахь лъэшэу къагъэгъунэрэ чІыопс

чіыпіэхэр зэхэщэгъэнхэмкіэ ыкіи къэухъумэгъэнхэмкІэ Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иполномочиехэр:

- 1) чІыопс паркхэр, къэралыгъо чІыопс заповедникхэр, ботаническэ садхэр зэхэщэгъэнхэр;
- 2) чіыопс паркхэмрэ чіыопсым исаугъэтхэмрэ якъэухъумэн ехьылІэгъэ положениехэр ухэсыгъэнхэр;
- 3) республикэ мэхьанэ зиІэ чІыопс паркхэр, къэралыгъо чіыопс заповедникхэр ыкІи нэмыкІ чІыпІэ гьэнэфагьэу щыі эхэр къызэраухъумэщтхэ шіыкі эр гъэнэфэгъэныр;
- 4) къэралыгъо чІыопс заповедник гъэнэфагъэр къэухъумагъэ зэрэхъущт -ефенест едмехалыдеашп едмехелыш
- 5) чІыопс псэуалъэхэмрэ чІыопс комплексхэмрэ чІыопсым исаугъэтхэу лъытэгъэнхэр:
- 6) чІыопсым исаугъэтхэм ягъунапкъэхэр гъэнэфэгъэнхэр ыкІи ахэр къэухъумагъэ зэрэхъущт шІыкІэхэр ихъухьэгъэнхэр;
- 7) республикэ мэхьанэ зиІэ къэралыгьо чіыопс заповедникхэм яіофхэр зэрагъэзекІощтхэм пае организациехэм мылъкоу аратыщтымрэ ар зэраіэкіагъэхьащт шіыкіэмрэ гъэнэфэгъэнхэр:
- 8) федеральнэ хэбзэгъэуцугъэмрэ Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэрэ къыдалъытэрэ нэмык пшъэрылъхэр зэшІохыгъэнхэр.
- Я 5-рэ статьяр. Анахь лъэшэу къагъэгъунэрэ чіыопс чіыпіэхэм ахалъытэхэрэр
- 1. Адыгэ РеспубликэмкІэ чІыопс чІыпІэхэр мыщ тетэу зэтеутыгъэх:
- 1) республикэ мэхьанэ зиlэхэр:
- а) къэралыгъо чІыопс заповед-
- б) чІыопсым исаугъэтхэр;
- в) дендрологическэ паркхэр ыкlи ботаническэ садхэр;
 - г) чІыопс паркхэр;
 - 2) чІыпІэ мэхьанэ зиІэхэр: чІыопс комплексхэр;

 - чыопс псэуалъэхэр.
- 2. Федеральнэ законэу N 33-р зытетэу «Чіыопс чіыпіэхэу анахь лъэшэу къагъэгъунэхэрэм яхьылІагъ» зыфиюу 1995-рэ илъэсым гъэтхапэм и 14-м аштагъэм тегъэпсыхьагъэу чІыопс чІыпІэхэр зэхэщэгъэнхэр ыкІи къэухъумэгъэнхэр.
- Я 6-рэ статьяр. Чімопс комплексхэр
- 1. ЧІыопс комплекскІэ алъытэхэрэр чыпіэ мэхьанэ зиіэ чыопс чыпіэхэу чіыгу Іахь гъэнэфагъэм е псыкІыІум щагъэпсыхэрэр, геологие ыкІи биологие лъэпкъ гъэнэфагъэхэр, псыхэр, тарихъ-культурэ мэхьанэ зиlэ

псэуалъэхэр, археологие ыкІи тарихъ мэхьанэ зиІэ саугъэтхэр.

- 2. Чыопс комплексхэм ягъунапкъэ къыхиубытэн ылъэкІыщтых шъолъырхэу чіыопс, эстетикэ, культурэ ыкІи нэмыкІ мэхьанэ зиІэхэр.
- 3. Чыопс комплексым игъэпсын анахьэу хэлажьэхэрэр чІыпІэ зыгъэІорышІэжьыным икъулыкъухэр ары.
- 4. Муниципальнэ образованием чІыпіэ зыгъэіорышіэжьынымкіэ икъулыкъу еухэсы чІыопс комплексым ехьылІэгьэ положениер.
- 5. Чыопс комплексым ехьылІэгьэ положением къыщею ар къэухъумагъэ зэрэхъущт шіыкіэмрэ зэрагъэфедэ-
- 6. Чыопс комплексыр зыщашыгьэ чІыгу Іахьыр зиунаехэм, зыгъэфедэхэрэм анахь игъэкІотыгъэу агъэфедэрэ чІыопс комплексыр къэухъумагьэ зэрэхъущт пшъэрылъхэр зэшІуахых.

Я 7-рэ статьяр. Чіыопс псэуа-

- 1. Чіыопс псэуальэхэм ахахьэхэрэр наукэм, культурэм, псауныгъэм -естых мехімен иімы нетыпеты хэр ары (тарихъ мэхьанэ зиlэ мыжъосын гъэнэфагъэхэр, псыкъефэххэр, мыжъошхохэр, гьочІэгьхэр, къушъхьэ цакіэхэр ыкіи нэмыкіхэр).
- 2. Чыгу Іахьыр зимылъкоу щыт муниципальнэ образованиер ары ащ фэдэ чІыопс псэуалъэм ишІын фэгъэзагъэ хъурэр.
- 3. Чыпіэ зыгьэіорышіэжьыным икъулыкъу чІыопс псэуалъэм фэгъэхьыгъэ положениер еухэсы.
- 4. ЧІыопс псэуальэм ехьылІэгьэ положением къегъэнафэ ащ къэухъумакізу фэхъущтымрэ зэрагъэфедэ-
- 5. ЧІыопс псэуальэр зыщашІырэ Іыгу Іахьыр зиунаеу щытхэм, зыгъэфедэхэрэм тэрэзэу ар гъэфедагъэ хъунымкІэ пшъэрылъхэр зыфашІы-
- Я 8-рэ статьяр. Республикэ мэхьанэ зиіэ чіыопс чіыпіэхэу нахь игъэкІотыгъэу къагъэгъунэхэрэр зэхэщэгъэнхэмкіэ мылъкур къызыхэкІырэр

Республикэ мэхьанэ зиІэ чІыопс чІыпІэхэу нахь игъэкІотыгъэу къагъэгъунэхэрэр зэхэщэгъэнхэмкІэ мылъкур Адыгэ Республикэм ибюджет икъэкІуапІэхэм, джащ фэдэу хабзэм игьоу ылъэгьурэ нэмыкі къэкіуапіэхэм къахэкІы.

Я 9-рэ статьяр. Адыгэ Республикэм изакон заулэмэ ыкіи ахэм яположениехэм ащыщхэм кlyaчіэ ямыіэжьэу лъытэгъэным ехьы-

Мы къыкІэлъыкІохэрэм кІуачІэ ямы-Іэжьэу лъытэгъэнэу:

- 1) Адыгэ Республикэм и Законэу N 137-р зытетэу «Адыгэ Республикэм ичіыопс чіыпіэхэу анахь лъэшэу къагъэгъунэхэрэр зэхэщэгъэнхэмкІэ ыкІи къэухъумэгъэнхэмкІэ къэралыгъо хабзэм икъулыкъухэм яполномочиехэм ягъэцэкІэн ехьылІагъ» зыфи-Іоу 2007-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 18-м къыдэкІыгъэм (Адыгэ Республикэм ихэбзэгьэуцугьэ зэхэугьоягьэхэр, 2007, N 12);
- 2) Адыгэ Республикэм и Законэу N 231-р зытетэу «Адыгэ Республикэм ичіыопс чіыпіэхэу анахь лъэшэу къагъэгъунэхэрэр зэхэщэгъэнхэмкІэ ыкІи къэухъумэгьэнхэмкІэ къэралыгъо хабзэм икъулыкъухэм яполномочиехэм ягъэцэкІэн ехьылІагъ» зыфи-Іоу 2008-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 23-м къыдэкІыгъэм (Адыгэ Республикэм ихэбзэгьэуцугьэ зэхэугьоягьэхэр, 2008, N 12);
- 3) Адыгэ Республикэм и Законэу N 338-р зытетэу «Адыгэ Республикэм ичіыопс чіыпіэхэу анахь лъэшэу къагъэгъунэхэрэр зэхэщэгъэнхэмкІэ ыкІи къэухъумэгьэнхэмкІэ къэралыгьо хабзэм икъулыкъухэм яполномочиехэм ягъэцэкІэн ехьылІагъ» зыфиІоу 2010-рэ илъэсым гъэтхапэм и 30-м къыдэкІыгъэм (Адыгэ Республикэм ихэбзэгьэуцугьэ зэхэугьоягьэхэр, 2010,
- 4) Адыгэ Республикэм и Законэу N 133-р зытетэу «Адыгэ Республикэм ичіыопс чыпіэхэу анахь лъэшэу къагъэгъунэхэрэр зэхэщэгъэнхэмкІэ ыкІи къэухъумэгьэнхэмкІэ къэралыгьо хабзэм икъулыкъухэм яполномочиехэм ягъэцэкІэн ехьылІагъ» зыфи-Іоу 2012-рэ илъэсым чъэпыогъум и 31-м къыдэкІыгъэм (Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхэугъоягъэхэр, 2012, N 10);
- 5) Адыгэ Республикэм и Законэу N 250-р зытетэу «Урысые Федерацием и Бюджет кодекс ыкІи Урысые Федерацием ихэбзэгъэуцугъэ заулэмэ зэхъокІыныгъэхэр афэшІыгъэнхэм ехьылІагъ» зыфиІоу 2013-рэ илъэсым шэкІогъум и 26-м къыдэкІыгъэм (Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхэугьоягьэхэр, 2013, N 11).

Я 10-рэ статьяр. Мы Законым кіуачіэ иіэ зыхъурэр

Официальнэу къызыхаутырэ мафэм щыублагъэу мы Закоынм кІуачІэ иІэ мэхъу.

> Адыгэ Республикэм и Ліышъхьэу ТХЬАКІУЩЫНЭ Аслъан къ. Мыекъуапэ, чъэпыогъум и 29-рэ, 2014-рэ илъэс N 342

Я VI-рэ Дунэе фестиваль-зэнэкъокъоу «Адыгеим ижъогъожъыехэр»

Я VI-рэ Дунэе фестивальзэнэкьокьоу «Адыгеим ижьогьожьыехэр» Мыекъуапэ зэрэщыкІуагъэм мызэу, мытюу кыфэдгьэзэжыщт. Сэнаущыгьэ зыхэль кІэлэцІыкІухэмрэ ныбжыкІэхэмрэ льэпкь искусствэм хэхьоныгьэ зэрэфашІырэм тигьэгушхуагь. Ямурадхэр щыІэныгъэм зэрэщыпхыращырэр гъэзетеджэхэм тигуапэу къафэтІотэщт. Яорэди, якъашъуи мамыр псэукІэр агъэдахэ.

Яорэди, якъашъуи орэмамыр

Адыгэ Республикэм культурэмкІэ иминистрэу Къулэ Мыхьамэт, зэхэщэкІо купым итхьаматэу, Адыгеим культурэмкІэ иминистрэ игуадзэу ШъэуапцІэкъо Аминэт, фестиваль-зэнэкъокъум ижюри итхьаматэу Еуджения Урсу зэфэхьысыжь зэхахьэу «Налмэсым» и Унэ щызэхащагъэм къыщыгущыІагъэх, гъэхъагъэ зышІыгъэхэм щытхъу тхылъхэр, нэпэеплъ шІухьафтынхэр аратыжьыгъэх.

Министрэу Къулэ Мыхьамэт апэ зыфэгушІуагъэмэ ащыщ ЮНЕСКО-м иассоциациехэм, игупчэхэм, иклубхэм МолдовэмкІэ исекретарь шъхьаІэу Еуджения Урсу. Адыгеим и ЛІышъхьэу ТхьакІущынэ Аслъан иунашъокІэ «Адыгэ Республикэм культурэмкІэ изаслуженнэ ІофышІ» зыфи-Іорэ щытхъуцІэр Е. Урсу къызэрэфаусыгьэр къэзыушыхьатырэ тхылъыр, бгъэхалъхьэр М. Къулэм ритыжьыгъэх. Фестивалым хэлэжьагъэхэр, залым чІэсхэр Е. Урсу фэгушІуагъэх.

Фестиваль-зэнэкъокъум ишlyхьафтын шъхьаІэу Гран-прир ансамблэу «Афыртыным» фагъэшъошагъ. Художественнэ пащэр Лев Кецба. КІэлэеджакІохэм къалэу Гагрэ зыщагъасэ.

«Афыртыныр» дахэу зэрэфэпагъэм, къызэрэшъорэм тылъыплъагъ. КІэлэеджакІохэр нэгушІох, ищыгъэх. Ансамблэм ыцІэ адыгэ къэlуакlэм зэрэпэблагъэр къы-

Абхъазым икІэлэцІыкІу къэшъокІо дэтлъыти, мэхьанэу иІэм тыкІэупчlагъ. «Афыртыныр» урысыбзэкІэ къэІогъошІу — «Вихрь». Адыгэхэмрэ абхъазхэмрэ зэлъэпкъэгъухэу, яшэн-хабзэхэмкІи,

мэ къаратыжьыгъэх. Абхъазым, Молдовэм, Румынием, Украинэм, Палестинэ, Израиль, Сирием, Ливан, Африкэм, Краснодар краим, Къэрэщэе-Щэрджэсым, Астрахань, Адыгеим яныбжьыкІэхэм щытхъу тхылъхэр аратыжыыгъэх.

НыбжыкІэхэм орэд къаІуагъ, къэшъуагъэх, усэхэм къяджагъэх, циркым яІэпэІэсэныгьэ къыщагьэлъэгъуагъ, музыкальнэ Іэмэ-псымэхэмкІэ орэдышъохэр агъэжъынчыгъэх. Адыгеим икъушъхьэхэр, псыхъо чъэрхэр, музейхэр, спорт псэуальэхэр зэрагьэльэгьугьэх.

ХагъэунэфыкІырэ чІыпІэхэр къыдэзыхыгъэхэм шэкlогъум и 8-м Мыекъуапэ ипчэгу шъхьаlэу В. Лениным ыцІэкІэ щытым пчыхьэм концертышхо къыщатыгъ. ЗэкІэми уащытхъуныр атефэ, ау тэ къахэдгъэщы тшІоигъу Абхъазым къикІыгъэ Арина Цишбэ. Я 6-рэ классым ар щеджэ. Жэнэ Къырымызэрэ Тхьабысымэ Умаррэ зэдаусыгъэ орэдэу «Синан» зыфиюорэр адыгабзэкіэ Арина Цишбэ къыІуагъ.

МэшІоустхъу дахэкІэ пчыхьэзэхахьэр аухыгъ.

• ПРЕМЬЕР-ЛИГЭР

Апэ итхэр

лъыкІотагъэхэп

Урысыем футболымкІэ изэнэкьокъу хэлэжьэрэ командэхэу Премьер-лигэм хэтхэм я 13-рэ ешlэгъухэр тхьаумафэм аухыгьэх. Апэ итхэм чІэнагьэхэр зэрашІыгьэхэр зэтэгьапшэх. «Зенит» икьалэ щешІэзэ «льэпэуагьэ», ау ЦСКА-м ар ыгьэфедэн ыльэкlыгьэп.

КІзуххэр

«Урал» — «Кубань» — 0:1,
«Амкар» — «Мордовия» — 0:1
«Торпедо» — «Локомотив» —
0:1, «Зенит» — «Терек» — 1:3
«Динамо» — ЦСКА — 1:0
«Уфа» — «Ростов» — 0:0
«Краснодар» — «Рубин» — 2:0
«Спартак» — «Арсенал» — 2:0

Зэтэгъапшэх

1. «Зенит» — 32
2. ЦСКА — 25
3. «Краснодар» — 24
4. «Терек» — 24
5. «Кубань» — 24
6. «Динамо» — 22
7. «Локомотив» — 22
8. «Спартак» — 22

9. «Рубин» — 20 10. «Мордовия» — 17 11. «Уфа» — 13

12. «Амкар» — 10 13. «Урал» — 10

14. «Ростов» — 9 15. «Торпедо» — 6

16. «Арсенал» — 5

Я 14-рэ ешіэгъухэр

<u>22.11</u>	
«Урал» — «Рубин», 12	:00
«Торпедо» — «Ростов»,	14:1
«Краснодар» — ЦСКА,	16:3
«Зенит» — «Кубань»,	19:00
«Динамо» — «Терек»,	13:30
23.11	
«Амкар» — «Арсенал»,	16:0
«Спартак» — «Мордо	
18:30	
24.11	
«Уфа» — «Покомотив»	16:00

• ГАНДБОЛ. СУПЕРЛИГА

Тыгъуасэ

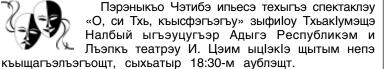
зэдешІагъэхэр

«Адыиф» Мыекъуапэ — «Астраханочка» — Астрахань — 22:41 (9:20, 13:21).

ШэкІогъум и 10-м Мыекъуапэ щызэдешІагъэх.

ТЕАТРЭР

Непэ къагъэлъэгъощт

Нэкіубгьор зыгъэхьазырыгъэр ЕМТІЫЛЪ Нурбый.

ФУТБОЛ. ЯТІОНЭРЭ КУПЫР

Зичэзыу

зэІукІэгъухэр

тех мыпух еденоІтР футбол командэхэр шэкlогъум и 9-м зэрешlа́гъэхэр. «Зэкъошныгъэр» зэІукІэгъумэ ахэлэжьагъэп.

«Шъачъэ» — «Биолог» — 1:1, СКЧФ — «Жемчужина» — 1:0, «Черноморец» — «Витязь» — 3:0.

ЧІыпІэхэр

1. «Черноморец» — 32 2. «Торпедо» — 30 3. «Афыпс» — 28

4. «Витязь» — 24

5. TCK — 23

6. «Биолог» — 17 7. «Зэкъошныгъ» — 16

8. «Краснодар-2» — 13

9. «Шъачэ» — 13

10. СКЧФ — 23 11. «Жемчужина» — 12.

«Зэкъошныгъэр» шэкІогъум и 13-м «Шъачэм» Мыекъуапэ щыlукІэщт. ЕшІэгъур мафэм сыхьатыр 2-м аублэщт.

Зэхэзыщагъэр ыкІи къыдэзыгъэкІырэр:

Адыгэ Республикэм лъэпкъ ІофхэмкІэ, ІэкІыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адыряІэ зэпхыныгъэхэмкІэ ыкІи къэбар жъугъэм иамалхэмкІэ и Комитет Адресыр: ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэщыІэр: 385000,

къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр:

приемнэр: 52-16-79, редактор шъхьаІэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44,

редактор гуадзэрпшъэдэкІыжь зыхьырэ секретарыр: 52-16-77.

E-mail: adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьатыгъэр:

Урысые Федерацием хэутын ІофхэмкІэ, телерадиокъэтынхэмкІэ ыкІи зэлъы-ІэсыкІэ амалхэмкІэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чІыпІэ гъэІорышІапІ, зэраушыхьатыгъэ номерыр

Зыщыхаутырэр

ПИ №ТУ23-00916

OAO-y «Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

> ЗэкІэмкІи пчъагъэр 4046 Индексхэр 52161 52162 Зак. 3224

Хэутыным узщыкІэтхэнэу щыт уахътэр кьатыр 18.00 ЗыщыкІэтхэгъэхэ уахътэр Сыхьатыр 18.00

> Редактор шъхьаІэр Дэрбэ Тимур

Редактор шъхьаІэм иапэрэ гуадзэр

МэщлІэкъо Саид

ПшъэдэкІыжь зыхьырэ секретарыр Гъогъо 3ap